Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 30 ΤΟΥ ΜΑΗ 1910 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 394

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΗΛΑΡΑΣ. Ἀνέκδοτες γραφές.
Μ. ΘΕΡΣΙΤΗΣ. Ξυπνήματα.
ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ. Ὁ ἁγιογράφος (τέλος).
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Τραγούδια.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικὰ—Λίνα Δράκα.
ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Κατάδικος (τέλος).
ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ. Καὶ εἰρηνοδίκης.
ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ. Ἕνα γράμμα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΗΣ

Ἐξαιρετικὴ τιμὴ γιὰ τὸν Ἐγγλέζο πολίτη εἶναι νὰ πάρῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ Εἰρηνοδίκη (Justice of the Peace). *Καὶ τοῦτο γιατὶ ὁ Εἰρηνοδίκης στὸν εὐλογημένο ἐκεῖνον τόπο δὲν εἶναι ὑπάλληλος, παρὰ πρέπει πρῶτα νὰ ζήσῃ, νὰ ἐργαστῇ, νὰ φανῇ μὲ τὴν ἰδιωτική του ἐργασία πὼς ἔχει καταχτήσει ἐπίσημη θέση στὴν κοινωνία καὶ τὴν ὑπόληψη τῆς πολιτείας, γιὰ νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ἡ τελευταία πὼς εἶναι ἄξιος καὶ νὰ τὸν ὀνομάσῃ «φύλακα τῶν νόμων» της. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἄλλος τίτλος του. Καὶ τὸ σπουδαιότερο, δὲν εἶναι ἀνάγκη κἂν νὰ ἔχῃ δίπλωμα νομικοῦ, γιὰ νὰ διοριστῇ. Γιὰ νὰ φτάσῃ νὰ ξεχωρίζῃ στὴν κοινωνία παραπάνω ἀπὸ τοὺς συντοπίτες του, σημαίνει πὼς ζῇ καὶ πολιτεύεται τόσο σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους, ὥστε καὶ νὰ τὸν ὑποχρεώνῃ ἡ πολιτεία νὰ τοὺς ἐπιβάλῃ καὶ στοὺς ἄλλους, σὰν ἄγρυπνος φυλάχτορας τῶν νόμων. Ἐνῶ σὲ κάτι ἄλλα μέρη τὸ νὰ ξέρῃ κανεὶς καλὰ τοὺς νόμους σημαίνει πὼς ξέρει καλὰ τί πατήματα νὰ βρῇ γιὰ νὰ τοὺς παραβαίνῃ.*

Καὶ δὲν εἶναι, ὅπως μποροῦσε κανεὶς νὰ ὑποθέσῃ, μονάχα τιμητικὸ τὸ ἀξίωμα. Γεμάτο μπελάδες καὶ καθήκοντα, χωρὶς ἄλλη ἀμοιβὴ παρὰ τὴν ἠθικὴ μονάχα. Ὅμως γιὰ τοὺς Ἐγγλέζους αὐτὴ ἀξίζει. Καὶ φυσικά, δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ δοθῇ καὶ στὸν πολίτη ποὺ τόσα χρόνια μένοντας στὴ Λίβερπουλ, τὸ μεγαλύτερο ἐμπορικὸ κέντρο τῆς Ἀγγλίας, ἔφτασε μὲ τὴν ἐργασία του καὶ τὴν κοινωνικὴ δράση του, νὰ γίνῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους.

Περιττὸ νὰ ποῦμε πὼς ὁ λόγος γιὰ τὸν Ἀλέξαντρο τὸν Πάλλη. Στοὺς νέους διορισμοὺς εἰρηνοδικῶν εἶναι καὶ τὄνομά του. Οἱ ἐφημερίδες τῆς Λίβερπουλ μὲ χαρὰ τὸ γράφουν. Μιὰ μάλιστα, ὁ «Πρωϊνὸς Ταχυδρόμος καὶ Ἑρμῆς τῆς Λίβερπουλ», ἀφιερώνοντας ἄρθρο γιὰ τοὺς διορισμούς, σημειώνει πὼς τὸ «ἐπισημότερο ἴσως ὄνομα μέσα στὸν κατάλογο εἶναι τοῦ κ. Πάλλη, ποὺ γνωρίζει τἀγγλικὰ ζητήματα καὶ τὴν ἀγγλικὴ φιλολογία κάτι παραπάνω παρὰ νὰ εἶταν Ἐγγλέζος, γιατὶ λίγοι ντόπιοι γεννημένοι σιὴν Ἀγγλία, μποροῦνε νὰ τοῦ παραβγοῦνε στὴ μάθηση.

«Ἀλλὰ—προσθέτει τὸ Ἐγγλέζικο φύλλο—μ' ὅλη του τὴν ξυπνάδα καὶ τὴ βαθειά του γνώση τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῶν Ἄγγλων, ὁ κ. Πάλλης μένει πάντα ὁ Ἕλληνας πατριώτης, περήφανος γιὰ τὸ μεγάλο του ἔθνισμό, καὶ πάντα λαχταρᾷ μὲ τοὺς ἀγῶνες του, καὶ ἰδιωτικὰ κ' ἐπίσημα, νὰ τιμᾷ τὴ χώρα καὶ τὴ φυλὴ τῶν πατέρων του. Ἂς θυμηθοῦμε πὼς ὁ κ. Πάλλης εἶταν ὁ ἄντρας ποὺ μὲ τὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ τὴν ὡραία του μητρικὴ γλώσσα—ποὺ τόσο περίεργα παραμελοῦνε καὶ παρανοοῦνε οἱ περισσότεροι Ἐγγλέζοι λόγιοι—ἔριξε στὴν Ἑλλάδα μιὰ Κυβέρνηση ποὺ ἀποκότησε νὰ προστατέψῃ τὴ μετάφρασή του τῆς Καινῆς Διαθήκης στὰ δημοτικὰ ἑλληνικά.

«Ὁ κ. Πάλλης εἶναι καὶ λαμπρὸς Ὁμηριστής. Ἔχει μεταφέρει τὴν Ἰλιάδα σὲ πολιτικοὺς στίχους ποὺ εἶναι γιὰ τὰ νεοελληνικὰ τὸ μέτρο τὸ ἀντίστοιχο μὲ τὸν ἀρχαῖο ἑξάμετρο. Τὄνομά του προσθέτει εὐάρεστο ἄρωμα παιδείας καὶ σπουδῆς στὸν πίνακα τῶν νέων εἰρηνοδικῶν.»

Ἡ ἴδια ἐφημερίδα δημοσιεύει καὶ σύντομη βιογραφία μαζὶ μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ κ. Πάλλη στὴ σειρὰ τῶν ἄλλωνε συναδέρφων του στὸ νέο του ἀξίωμα.

ΦΥΛΛΟΛΟΓΟΣ

ΗΡΑΚΛΕΙΩΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΙΣΤΑΔΕΣ

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ Ο „ΣΟΛΩΜΟΣ"

(Ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ Ταγκόπουλου στὴν Κρήτη)

Λώρης Ἀλεξίου-Μιχ. Καλημεράκης-Γ. Λουλακάκης-Ράδος Ἀλεξίου-Μιχ. Ἀναστασίου-Μαν. Γεωργιάδης Γιάννης Σταυριδάκης-Δ. Ταγκόπουλος-Κωστῆς Χαριτάκης

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΚΑΘΗΣΑ ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ

Ἐκάθησα στὸ φῶς τοῦ φεγγάριοῦ,
Κ' ἦρθε τ' ἀηδόιι κ' εἶπε : Σὲ ὑυμᾶμαι.
Κ' ἐκάθησε ψηλὰ σ' ἕνα κλαδὶ
Ὁ γκιώνης, καὶ μοῦ εἶπε : Σὲ λυπᾶμαι.
Καὶ πέρασε ὁ διαβάτης σὰν ἰσκιὰ
Κοὶ εἶπε : Ὁ φτωχὸς θὰ τἄχει χάσει.
Καὶ ἦρθε τ' ἀγεράκι σιγαλά,
Μὲ χάϊδεψε καὶ μοῦπε : Θὰ περάσει.

ΘΑ ΠΑΡΩ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΓΙΟΥ

Θὰ πάρω λουλούδια τοῦ Μαγιοῦ
Στὸ στῆθος μου πάνω νὰ βάλω,
Θὰ πέσω στὰ γόνατα, σκυφτὸς
Θερμὴ προσευκὴ θὲ νὰ ψάλω :—

Γλυκὰ οἱ ἀγάπες οἱ παλιὲς
Στὸ στῆθος μου νὰ κοιμηθοῦνε,
Σὲ ἥσυχο ὕπνο καὶ βαθύ·
Ποτέ τους νὰ μὴ σηκωθοῦνε.

ΤΟΥ ΧΑΪΝΕ

Γιὰ βάλε, ἀγάπη μου, τὸ χέρι στὴν καρδιά μου·—
Ἀκούς, ἀλοίμονο, στὸ στῆθος πῶς χτυπάει ;
Εἶν' ἕνας μάστορης κεῖ μέσ' στὰ σωθικά μου,
Τὸ φέρετρό μου γιὰ νὰ φτιάσει πολεμάει.

Μέρα καὶ νύχτα μαστορεύει καὶ κορφώνει·
Καὶ δὲ μ' ἀφίνει τὸ φτωχὸ νὰ κλείσω μάτι.
Γλήγορα, μάστορη, γιὰ κάνε νὰ τελειώνει,
Νὰ κοιμηθῶ καὶ νὰ ἡσυχάσω στὸ κρεββάτι !

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Βόσπορος, 10]24 τοῦ Μάη 1910

Φίλε Νουμᾶ,

Ὁ κ. Ν. Πατρινὸς («Νουμᾶς» 388.8. 1910) δυσκολέφτηκε λέει νὰ νιώσει τὴν ἀκόλουθη φράση μὲς τὸ γράμα μου στὴ Φοιτητικὴ Συντροφιά : «Ὁ ἀγώνας μας θά σβυνε ἂν νέες καρδιὲς δὲν ἐρχόντανε μαζί μας».

Τρόπο νὰ μὴ σβύνει ἡ ζωὴ ἄλλονε δὲν ξέρω παρὰ νὰ περνᾶ κανεὶς τὴ λαμπάδα της, ὅσο ἀκόμα τὴν κρατεῖ ἀναμένη, μὲς σὲ μιὰν ἄλλη σάρκα ποὺ τὴ δημιουργεῖ ὁ ἴδιος. Σὰν τέτιας μιᾶς χαρᾶς φανέρωμα τὸ γράμα μου. Ἡ Ἰδέα μας γίνεται σάρκα καὶ ζωή.

Πύργοι θεόρατοι γκρεμνοῦν ἀπὸ μόνοι τους, κι ὅρη Ὑμαλάγια τὰ ροκάνισε σὲ ὁμάλια τὸ νερό. Καὶ νά, ποὺ ὅλα τὰ κακὰ τοῦ κόσμου μαζὶ δὲν κατορθώνουνε νὰ σβύσουν τὴ ζωή. Ἀφτηνῆς τὸ μονοπάτι θὰ περάσει ὅ,τι θέλει νὰ νιώσει τὴ χαρά τοῦ εἶναι καὶ τοῦ γίνε.

Ἔχω κι ἄλλα νὰ πῶ· μὰ δὲν πειράζει· τὰ λέω ἀλλοῦ.

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΛΙΝΑ ΔΡΑΚΑ

«Δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς, τοῦ δαφνοστεφοῦς ποιητοῦ Τιμ. Ἀμπελᾶ»

Σ' ἕνα ἔθνος ποὺ ἔχει στέρια δραματικὴ ποίηση, τὰ πρωτότυπα ἔργα ποὺ παρουσιάζουνται κάθε τόσο, ἔστωντας καὶ δίχως καμιὰ ξέχωρη ἀξία τὰ περσότερα, πασκοῦν πάντα νὰ φέρουν καὶ νὰ ξετυλίξουν στὴ σκηνὴ ἂν ὄχι τ' ἀνθρώπινα αἰστήματα ἀπὸ κεινούρια τους ὄψη, μὰ τουλάχιστο μιὰ σύγκρουση στ' ἀνθρώπινα πάθη πάνου σὲ ὑπόθεση κεινούρια ποὺ κατρακυλᾶ σὲ λύση πρωτόφαντη κι ἀπροσμόνητη. Γιὰ τοῦτο καὶ παίρνουνε τ' ὄνομα πρωτότυπα.

Ὁ δραματικὸς συγραφέας ἀπὸ τὸ ἁπλούστατο γεγονότο τῆς καθημερινῆς ζωῆς μπορεῖ νὰ ξεσηκώση τὸ θέμα του, μπορεῖ νὰ κρατήση τὴ βάση τοῦ ἔργου του. Αὐτὸ ὅμως δὲ θὰ πῆ πὼς ἔχει τὸ λεύτερο κάθε κοινοτοπία καὶ κάθε χιλιοειπωμένο πρᾶμα νὰ τὸ ξεκαφέρνη μπροστὰ στὰ μάτια μας μὲ τὴ μουτσούνα τοῦ πρωτότυπου, τόσο χοντρὰ καὶ τόσο ἀδικιολόγητα, ὅσο μᾶς ἔφερε το κεινούριο του δράμα «Λίνα Δράκα» ὁ κ. Τιμολέων Ἀμπελᾶς τὴν περασμένη βδομάδα στὸ θέατρο «Ἀθήναιον».

Ἡ σκηνὴ στὴ Ζάκυθο κατὰ τὸ 18 αἰῶνα. Ὁ Ἀντρέας Δράκας δανείζεται ἀπὸ τὸν Ἑβραῖο τοκογλύφο Σολομῶντα Σέρρα δύο φλουριά, μὲ τὴ συφωνία νὰ τοῦ δώση στὸν καιρὸ τῆς σοδειᾶς χίλιες λίτρες σταφίδα. Ἡ σταφίδα τὴ χρονιὰ ἐκείνη παθαίνει ἀνεπάντεχη καταστροφὴ κ' ἡ τιμή της ἀνεβαίνει. Ὁ Ἀντρέας Δράκας δὲν μπορεῖ νὰ ξεπληρώση τὸ χρέος του κι ὁ Σέρρας τονὲ βάνει στὴ φυλακή. Σωτηρία ἄλλη δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ βρεθοῦνε οἱ χίλιες λίτρες. Ἡ γυναίκα τοῦ Δράκα λαβαίνει τὸ θάρρος καὶ παρακαλεῖ τὸν πλούσιο σταφιδέμπορο Γάμπαρο νὰ τοὺς εὐκολύνη αὐτὸς στὴν τέτοια τους περίσταση κρατώντας γιὰ ἀσφάλεια τ' ἀσημικὰ καὶ χρυσαφικὰ τοῦ σπιτιοῦ τους. Μὰ ὁ Γάμπαρος μὲ ἄγριο τρόπο διώχνει τὴ γυναίκα τοῦ Δράκα ἀπὸ τὸ σπίτι του κι ἀρνιέται νὰ κάμη τὴν εὐκολία. Τότες ἡ κόρη τοῦ Δράκα ἡ ὄμορφη Λίνα, πάει μονάχη της στὸ σπίτι τοῦ Γάμπαρου ξαναφέρνοντας τὰ πολύτιμα καὶ παρακαλώντας τὸν πλούσιο σταφιδέμπορο νὰ τὰ κρατήση ἐνέχυρα γιὰ τὴ σταφίδα. Μὰ ὁ Γάμπαρος χτυπημένος ἀπὸ φλογερὸ πόθο γιὰ τὴ Λίνα, πλερώνει τὸν ἑβραῖο Σέρρα καὶ παίρνει αὐτὸς τὰ δικαιώματα τῆς ἀπαίτησής του. Τὸ φανερώνει αὐτὸ στὴ Λίνα, διατάζοντας τὸ ξεφυλάκωμα τοῦ πατέρα της καὶ τῆς γυρεύει γιὰ μόνη πλερωμὴ νὰ συγκλίνη στὴν ἀγάπη του. Ἡ τίμια ὅμως Λίνα ποὺ προτιμένει τὶς μέρες ἐκεῖνες τὸν ἀγαπημένο ἀρραβωνιαστικό της Γραδενίγο ἀπὸ τὴν ξενητειά, ἀρνιέται μὲ τὰ ὅλα της, καὶ στὴν ἀπελπισιά της ἀπάνου σκοτώνει μὲ μαχαίρι τὸ Γάμπαρο. Ὅταν ὁ Φραντζέσκος, ὁ ὑπερέτης τοῦ Γάμπαρου, ξαφνιασμένος ἀπὸ τὸ θόρυβο ἔρχεται στὸ μέρος ποὺ ἔγινε τὸ φονικό, ὁ νοῦς του βάνει σὲ ὑποψία τὸν ἑβραῖο Σέρρα ποὺ ὁ Γάμπαρος τὸν εἶχε κρύψει στὴν πλαγινὴ κάμαρα γιὰ ν' ἀποφύγη τὸ συναπάντημα τῆς Λίνας, καὶ στὴν ὁρμή του ἀπάνου τονὲ σκοτώνει. Ὕστερα ἡ Λίνα γυρίζει σπίτι της καὶ δείχνοντας τὰ ματωμένα χέρια της, ξεδιαλύνει τὶς ὑποψίες τοῦ πατέρα καὶ τοῦ ἀρραβωνιαστικοῦ της ποὺ γύρισε στὸ μεταξὺ ἀπὸ τὰ ξένα, καὶ ποὺ ἡ ἀργητά της τοὺς ἔκαμε νὰ τὴν ἀδικοβάλουν, κι ὁ Ἀστυνόμος τοῦ τόπου ἀκούγοντας τὴν ὁμολογία της πὼς γιὰ τὴν τιμή της ἔκαμε τὸ φονικό, τὴ συχωρνᾶ καὶ τῆς δίνει μάλιστα καὶ τὴν εὐκή του τάζοντας γιὰ τὴν ἄλλη μέρα τὸ γάμο της μὲ τὸν ἀγαπημένο της Γραδενίγο.

*

Ὅλ' αὐτὰ ξετυλίγουνται μπροστὰ στὸ θεατὴ ἄτεχνα, χοντρά, ντόμπρα. Οἱ σκηνὲς ξεχωριστές, δίχως κανένα ἐσωτερικὸ πλέξιμο ἀναμεταξύ τους. Ἔμπηξε μιὰ φωνὴ κι ἄξαφνα λευτερώθηκε. Κατόπι ἄκουσε ἀλαφρὰ κι ἀριὰ βήματα νὰ πάνε πέρα καὶ κουκουλώθηκε στὴ γωνιὰ τῆς κρεββάτας. Ἐστριμώχτηκε ἐκεῖ κι ὡς τὸ πρωῒ δὲν τὴν ἔπιασε πιὰ ὕπνος. Δὲν ἠμποροῦσε νὰ συλλογιστῆ πόση ὥρα πέρασε σ' ἐκεῖνο τὸ πάλεμα καὶ ἔτρεμε σὰν τὸ φύλλο. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τινάζόταν ἐπάνω ξαφνισμένη, γιατὶ τὸ κορμί της ὅλο ἔκκιε κι ἀνατρίχιαζε κ' ἔλεε πὼς ἀκόμα κάτι τρέχει ἐπάνω του χαϊδευτικά. Ὕστερα τῆς φαινόταν πὼς εἶταν ὄνειρο κ' ἔπιανε τὰ στήθια της, τὰ πόδια της, τὴ μέση της, τὸ κεφάλι της νὰ ἰδῆ ἂν εἶναι στὸν τόπο τους. Κι ὅταν βεβαιώθηκε, δὲν πίστευε ὅτι ἔγινε τίποτα κι ἀκόμα, δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ σκεφθῆ καὶ νὰ τὸ εἰπῆ στὸν ἑαυτό της. Σήκωσε τὴ βελέντζα καὶ κύταξε ἔξω. Ἡ μαύρη τζιτζιφιὰ μονάχα φάνταζε στὸν ξάστερον οὐρανό. Στάθηκε ἔτσι κάμποση ὥρα τηράγοντας τ' ἄστρια καὶ πιὸ ἤρεμη τώρα συλλογίστηκε πὼς εἶταν ἐκεῖνος κι ἄρχισε νὰ βλέπη τὸ πάλεμα ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν ἀγωνία της καὶ νὰ ξεδιαλύνη χωριστὰ κάθε κίνηση καὶ κάθε προσπάθεια, ἀλλὰ ὅλα μαζὶ εἶταν ἕνα χάος καὶ μονάχα στὸ ἀγνό της στῆθος ἔνοιωθε ἀκόμα τὸ ἀποτύπωμα τοῦ χεριοῦ ποὺ ἔσφιγγε παράφορα. Κι ὅταν ἔφτασε σ' αὐτὴ

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΣ*

Μιὰ βραδιὰ βγαίνοντας ἔξω τὴν εἶδε νὰ κοιμᾶται στὴν κρεββάτα κουλουριασμένη σὲ μιὰ γωνιά, καὶ μέσα του ἄναψε ὁ πόθος καὶ τοῦ σκότιζε τὸ μυαλό.

Κ' ἡ καημένη ἡ Ρίνα ἔνοιωσε κάτι σὰν φίδι ποὺ χώθηκε μέσα στὴν ψυχή της, ὅταν εἶδε τὴν περιέργεια τοῦ ξένου. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ τὰ μάτια του στυλώθηκαν ἐπάνω της γιὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν ἀπὸ πίσω, μιὰ τρεμούλα τῆς ἐκούνησε τὰ γόνατα καὶ κόντεψε νὰ σωροβολιαστῆ στὴ μέση τὴν κρεββάτα. Κάτι βαρὺ κι ἀβάσταχτο κάθισε ἐπάνω στὸν ὦμο της κι ἅμα κατέβηκε τὴ σκάλα δὲν ἠμποροῦσε νὰ πάρη τὴν ἀναπνοιά της. Ὡστόσο ὅταν βρισκότανε μοναχή, λησμονοῦσε ὅλα τὰ πάθια της καὶ χωρὶς νὰ τὸ εἰπῆ κάτι γλυκὸ αἰσθανότανε νὰ τῆς γεμίζη τὴν καρδιά. Στὴ μαυρισμένη ψυχή της σὰν νἄρχιζε νὰ ξεκόβη λιγάκι ἡ συγνεφιὰ κ' ἔπεστε τὸ βράδι μὲ ἀλαφρότερο τὸ νοῦ.

Δὲν εἶχε πάρει ἀκόμα τὸ πρωτόπνι ποὺ ἔνοιωσε ἕνα χέρι ἀλαφρὰ-ἀλαφρὰ νὰ χώνεται κάτω ἀπὸ τὸ σκέπασμα. Ἕνας φόβος τὴν ἔπιασε ὁλόβολη κ' ἡ καρδιά της ἄρχισε νὰ τρέμη. Ἔκαμε νὰ σηκωθῆ, ἀλλὰ δὲν κουνήθηκε ἀπὸ τὸν τόπο της. Ἔβαλε ὅλη τὴ δύναμη κι ἄνοιξε τὰ μάτια, ἀλλὰ καθὼς εἶταν κουκουλωμένη, γέμισαν σπίθες ἄχρωμες ποὺ ἔτρεμαν στὸ σκοτάδι. Ἐτέντωτε τὸ λαιμὸ γιὰ ν' ἀφυκραστῆ, ἡ σιωπὴ βάρυνε ἀπὸ πάνω της καὶ παράλυσε. Δὲν πέρασε μιὰ στιγμὴ καὶ κάτι κρύο ἁπλώθηκε στὸ γυμνό της στῆθος καὶ γλιστροῦσε ἀπάνω τόσο μαλακὰ ποὺ δὲν ἠμποροῦσε νὰ καταλάβη τί εἶταν. Ἀναταράχτηκε καὶ μέσα στὸ σκοτάδι δυὸ χέρια ἔσφιξαν δυνατὰ τὸ τροφαντὸ κορμί της. Πάλεψε γιὰ νὰ ξεφύγη, ἀλλὰ γλήγορα τὰ χέρια της κοπήκανε κ' ἔπεσαν ἀδύναμα. Ἄκουσε μονάχα μιὰ βιαστικὴ καὶ κομμένη ἀναπνοιὰ κ' ἕνα χέρι ποὺ χάϊδευε ὅλο της τὸ σῶμα. Ἀλαφιάστηκε καὶ τινάχτηκε ψηλὰ κ' ἔνοιωσε κοντά της, κοντὰ στὸ στόμα της πιὸ βιαστικὴ τὴν ἀναπνοιὰ καὶ τὸ ἴδιο χέρι σὰν φλογισμένο σίδερο νὰ τὴν σφίγγη σὰν νὰ τὴν πνίξη. Ἔμπηξε μιὰ φωνὴ κι ἄξαφνα λευτερώθηκε. Κατόπι ἄκουσε ἀλαφρὰ κι ἀριὰ βήματα νὰ πάνε πέρα καὶ κουκουλώθηκε στὴ γωνιὰ τῆς κρεββάτας. Ἐστριμώχτηκε ἐκεῖ κι ὡς τὸ πρωῒ δὲν τὴν ἔπιασε πιὰ ὕπνος. Δὲν ἠμποροῦσε νὰ συλλογιστῆ πόση ὥρα πέρασε σ' ἐκεῖνο τὸ πάλεμα καὶ ἔτρεμε σὰν τὸ φύλλο. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ τινάζόταν ἐπάνω ξαφνισμένη, γιατὶ τὸ κορμί της ὅλο ἔκκιε κι ἀνατρίχιαζε κ' ἔλεε πὼς ἀκόμα κάτι τρέχει ἐπάνω του χαϊδευτικά. Ὕστερα τῆς φαινόταν πὼς εἶταν ὄνειρο κ' ἔπιανε τὰ στήθια της, τὰ πόδια της, τὴ μέση της, τὸ κεφάλι της νὰ ἰδῆ ἂν εἶναι στὸν τόπο τους. Κι ὅταν βεβαιώθηκε, δὲν πίστευε ὅτι ἔγινε τίποτα κι ἀκόμα, δὲν τολμοῦσε νὰ τὸ σκεφθῆ καὶ νὰ τὸ εἰπῆ στὸν ἑαυτό της. Σήκωσε τὴ βελέντζα καὶ κύταξε ἔξω. Ἡ μαύρη τζιτζιφιὰ μονάχα φάνταζε στὸν ξάστερον οὐρανό. Στάθηκε ἔτσι κάμποση ὥρα τηράγοντας τ' ἄστρια καὶ πιὸ ἤρεμη τώρα συλλογίστηκε πὼς εἶταν ἐκεῖνος κι ἄρχισε νὰ βλέπη τὸ πάλεμα ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν ἀγωνία της καὶ νὰ ξεδιαλύνη χωριστὰ κάθε κίνηση καὶ κάθε προσπάθεια, ἀλλὰ ὅλα μαζὶ εἶταν ἕνα χάος καὶ μονάχα στὸ ἀγνό της στῆθος ἔνοιωθε ἀκόμα τὸ ἀποτύπωμα τοῦ χεριοῦ ποὺ ἔσφιγγε παράφορα. Κι ὅταν ἔφτασε σ' αὐτὴ

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ περασμένο φύλλο.

Ὁ διάλογος μπόσικος, κοινός, χωρὶς καμιὰ ἔξαρση, σέρνεται σ' ὅλο τὸ ἔργο δοῦλος μιᾶς ψυχρότητας τρομερῆς. Καμιὰ λαχτάρα, καμιὰ θέρμη, κανένα χνάρι ἀψηλῆς συγκίνησης. Δημοσιογραφικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, κακοπαρμένη φόρμα τῆς κουβέντας. Ὁ τρόπος ποὺ θέλει νὰ οἰκονομήση ὁ συγγραφέας τὴν ὑπόθεση τοῦ δραμάτου, πρωτόγονος σὰν ἀπελέκητο ξύλο, καὶ ἡ κεντρικὴ ἰδέα ποὺ πασκίζει νὰ φυσήξη ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος ἀλύγιστη σὰ βάρβαρη κολώνα.

Καὶ μονάχα τὸ διάβασμα τῆς παραπάνου ξερῆς ὑπόθεσης τοῦ ἔργου, θὰ δώση μιὰ ἰδέα τοῦ τεχνητοῦ ξετυλιμοῦ του, τῆς χωρὶς καμιὰ σημασία κάθαρσης, τοῦ χωρὶς δικιολογία δεσίματος τῆς μιᾶς σκηνῆς μὲ τὴν ἄλλη. Ὁ συγγραφέας θέλησε νὰ μα στορέψη δράμα *διδαχτικό*, καὶ τὴν ὥρα ποὺ ἔγραφε κοίταξε τ' ἀποτελέσματα καὶ πάσκισε νὰ τὰ δώση σύφωνα μὲ τοὺς *κανόνες*. Οἱ κανόνες τῆς δραματικῆς τέχνης κανένας δὲν ἀρνιέται πὼς ὑπάρχουνε, μὰ ἔχουνε τὴν ἴδια σημασία σὰν τοὺς περίφημους κανόνες τῆς γραμματικῆς. Ὑπάρχουνε κανόνες νεκρῆς γραμματικῆς, ὅπως ὑπαρχουνε καὶ ζωντανῆς γραμματικῆς. Μὲ τοὺς *νεκροὺς* θὰ μιλήσης κανονικὰ μὰ ψόφια, ἐνῶ μὲ τοὺς *ζωντανοὺς* τὴν ἴδια ὥρα ποὺ κανονικὰ θὰ μιλᾷς θὰ σπαρταρᾷς ὅλος κι ἀπὸ ζωή. Βέβαια ὅλη ἡ ζωή, ἡ πλάση ὅλη ἕνας κανόνας εἶναι, κι ὅποιος ἔτσι δὲν τὸ νοιώθει, ἴδια τὴν Ὕπαρξη ἀρνιέται. Καὶ τὸ δράμα ποὺ σὰν κομάτι ζωῆς ξεχωρίζει, *κανονικὰ* πρέπει νὰ εἶναι στεριωμένο.

Μὰ στὴ «Λίνα Δράκα» ὁ συγγραφέας θέλοντας ν' ἀράξη στοὺς κανόνες, ξέρυγε ἀπ' αὐτούς, ἀπὸ ἔλλειψη τέχνης καὶ γνώσης, καὶ μπῆκε μέσα σὲ *δραματικὰ καλούπια*. Ξέχασε πὼς μέσα στὸν *κανόνα* γυρίζεις λεύτερος καθὼς γυρίζεις μέσα στὴν πλάση, ὅμως μέσα στὸ *καλούπι* εἶσαι ὁ χερότερος σκλάβος, ἕτοιμος γιὰ νὰ πεθάνης ἀπὸ ἀσφυξία.

Ἔπρεπε νὰ θριαβέψη ἡ ἀρετὴ (καλούπι) καὶ γι' αὐτὸ ἡ Λίνα σκοτώνει τὸ Γάμπαρο. Ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ ἡ κακία (καλούπι) καὶ γι' αὐτὸ ὁ Φραντζέσκος χωρὶς ψυχολογημένη αἰτία, ἀδικολόγητα, ἄτονα, ἄτεχνα, σκοτώνει τὸν τοκογλύφο ἑβραῖο. Δὲ λέμε πὼς ὁ θρίαβος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας τὸ χτύπημα φανερώνουνται πάντα σὰν ἕτοιμα θεατρικὰ καλούπια. Ὄχι, σ' ἄλλη περίσταση μπορεῖ νὰ στέκουνται κι ἀλλιῶς. Ὅμως ἐδῶ ὁ λόγος γιὰ τὸ ἔργο τοῦ κ. Τ. Ἀμπελᾶ, ποὺ τὸ κινεῖ τὸ ψεύτικο καὶ τὸ τεχνητό.

*

Νὰ μποῦμε στὰ καθέκαστα τῶ σκηνῶνε ἄδικος ὁ κόπος. Θὰ τραβούσαμε τὰ ἐλαττώματα ἕνα ἕνα μὲ τὸ τσιμπίδι, καὶ θὰ γυρίζαμε γενικὰ πάλε στὶς παρατήρησες ποὺ ἀραδιάσαμε. Ὅσο γιὰ τὴ γλωσσικὴ μορφὴ τῆς «Λίνας Δράκα» μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς τὸ συγγραφέα τονὲ πῆρε τὸ ρέμα τῆς δημοτικῆς μας. Δὲ θυμούμαστε ἄλλο ἔργο τοῦ Ἀμπελᾶ γραμμένο σὲ τόσο ἁπλὴ γλώσσα. Μὰ μὲ τοῦτο δὲ βγαίνει τίποτα. Τὸ σημειώνουμε μονάχα σὰ σημάδι τῆς ἐποχῆς μας. Ἦρθε ἡ μέρα ποὺ πολλοὶ γράφουνε στὴ δημοτική, χωρὶς καὶ πολλοὶ ν' ἀξίζουνε. Μὰ μ' ὅλο τὸ γλωσσικὸ φρεσκάρισμα καὶ ξεκαινούργωμα, ἡ τεχνοτροπία τοῦ Ἀμπελᾶ δὲν ἄλλαξε καὶ τὸ ἔργο του νομίζει κανεὶς πὼς γράφτηκε μέ τὶς ἰδέες ποὺ βασίλευαν ἐδῶ καὶ τριάντα χρόνια, σὰν πρωτοφάνηκε στὰ γράμματα ὁ συγγραφέας. Πέρασαν τόσα καὶ τόσα ἀπὸ τότες, ἄλλαξαν γνῶμες καὶ τέχνες, φωτίστηκε ἡ ζωή, τὸ θέατρο γενικὰ προχώρησε, μὰ οἱ βραχνάδες τῶν «Ἑλληνικῶν γραμμάτων» δὲν παύουν νὰ ὑμνολογιοῦνται ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ καμαρωμένου μας Τύπου καὶ νὰ δαφνοστεφανώνουνται.

Ὅμως κάτου ἀπὸ τὸ θόρυβο καὶ τὴ θαμπὴ δόξα, περνᾷ μιὰ συντηρητικότητα, μιὰ τεμπελιά, μιὰ ρτώχεια, μιὰ ἀγραμματοσύνη, μιὰ ἀγαθότητα μυαλοῦ ἀπὸ ἐπίσημη κοινωνία, δημοσιογραφία, καὶ κοινὴ γνώμη ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ φέρη τὴν ἀντίδραση.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΞΥΠΝΗΜΑΤΑ

Τὰ ἄχραντα περνοῦν μυστήρια
ξέσκεπος τὰ κρατεῖ μὲ φόβο ὁ λειτουργὸς
καὶ λέει σκυφτὸς κάποιες εὐκὲς
θανάτου λόγια καὶ ζωῆς·
ψυχῶν ἀφίνουν γονατίσματα
ὅπου περνοῦν πίσω καὶ μπρός·
ξυπνᾶ ὁ σταυρὸς ὅπου περνᾶ
ὁ σταυρωμένος λυτρωτής.

Ἀθέλητα σκύβω βουβὸς
σὰν ἀπὸ κάποια δύναμη βαλμένος
καὶ προσκυνῶ τὸ θάνατο
καὶ τὴ ζωὴ μαζί.
Ξυπνᾶ μου ἐντὸς ἕνας σταυρὸς
κ' ἕνας ναὸς ἐρημωμένος,
κ' ὕστερα σβύνει ἀμίλητα·
νὰ πέθανεν ἢ ζεῖ ;

Ἡράκλειο.

Μ. ΘΕΡΣΙΤΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΓΡΑΦΕΣ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Πρὸς τὸν κυρ Γιαννάκη Μελᾶ ἀπὸ Λάρσα τὶς 13 Μαγιοῦ 1825 εἰς Γιάννινα.

Φίλε,

Δὲ σοῦ γένομαι βαρετὸς ἀπὸ θέλησή μου, μόνε ἀποτὶ τὸ χάλεψες μοναχός σου, ἀρόντις καὶ μ' ἔκαμες φίλο. Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ μὴ γράψω τῶν φίλων μου κι' ἂς μὴ μοῦ γράφουν. Ἡ ἀφεντιά σου ὡστόσο περιπλεμμένος σὲ λογιαστὲς φροντίδες, βολετὸ νὰ μὲ θυμᾶσαι σὲ στιγμές, ὅπου δὲν ἀδιάεις νὰ μοῦ γράψης κι' ὅλα. Μον' ἐγώ, ὅπου δὲν πιράχω δουλειές, βρίσκομαι καὶ σὲ καλίτερη περίσταση νὰ σοῦ γράφω ἀπὸ κάποτε, γιὰ νὰ σὲ βεβιώνω πὼς ἡ φιλία, ὅπου ἔνοιωσα ἀπαρχῆς γιὰ τὸ ὑποκείμενό σου, εἶναι πάντα ἡ ἴδια.

Ἄμ πὼς ἐπαντύχαινες, στὸ θεό σου, Μελά, πὼς δὲν ξέρω σωρούς χαριτολογήματα[1]) κ' ἐγώ, ἄντα θέλω, καθὼς καὶ ἡ ἀφεντιά σου, ὅποτε γράφεις ; Ὡστόσο μὴ στοχαστῆς πὼς δὲν εἶναι ἀληθινὴ ἡ ἀρχὴ τῆς γραφῆς μου· δὲ γένεται ἀληθινώτερη, φίλε, χώρια, πὼς ἠμπόρεγα νὰ σοῦ ξηγηθῶ μὲ διὸ λόγια κατὰ τὴ συνήθειά μου, δίχως τότες γύρες Νὰ σοῦ πῶ, φίλε, ἔχω παράπονο ὅπου δὲ μοῦ γράφεις.. Ἄχ τούτη μου ἡ γλῶσσα ! ἄμ νὰ μὴ μπορεῖ ποτὲ νὰ κρένη καὶ ψέμματα, ὅπου δὲ ζημιώνουν κανέναν ! Ἐγὼ τὸ εἶχα ὅρκολο τὸ γιατρικό της· γιατὶ ἠμπόρηγα νὰ τῆς δώκω ἕνα καλὸ μάθημα μὲ τὰ δόντια, ὅποτε τῆς ἔρχονταν ἡ ὄρεξη νὰ πετιέται τόσο ἐλέφτερα· μόνε χρειάζονταν νὰ μπορῶ νὰ πεισμώνω τὴν ὥρα, ὅπου ἀφτὴ μοῦ κάνει τὰ παιγνιδάκια της· καὶ τὸ κακὸ εἶναι, ὅπου τὸ θυμὸ τὸν ἀλησμόνησα μὲ τὴν ὁλότη !

Ἄχρεια περίσταση τῆς ἡλικίας ὅπου εἶναι, φίλε,

1) Δὲ βγάνω καλὰ ἂν λέει στὸ χειρόγραφο χαιρετολογήματα.

τὴ λεπτομέρεια, ἔκλαψε. Κι ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δάκρυα εἶδε ὅλη τὴ ντροπή της κι ἀπαρηγόρητη χάθηκε μέσα στὴ συμφορά. Ἀγάλια-ἀγάλια ἔπεσε σὲ μιὰ νάρκη ὥς τὸ πρωΐ ποὺ σήμανε ὁ ὄρθρος.

Ὁ παπᾶς εἶχε διαβάσει τὸν ἑξάψαλμα κ' ἑτοιμαζότανε γιὰ τὴν ἐκκλησιά, ὅταν χτύπησε ἡ πόρτα κάτω.

— Ρίνα ! Ἀ ! γκρεμίσου, πᾶνε ἰδὲς ποιός χτυπάει στὴν πόρτα !

Ξαφνίστηκε καὶ παραζαλισμένη μὲ φουσκωμένα τὰ μάτια κατέβηκε τὴ σκάλα.

Ἕνας ἀπὸ τὸ γειτονικὸ χωριὸ παρακάλεσε τὴν ἁγιωσύνη του, ἐπειδὴς μάθανε πὼς ἐδῶ βρίσκεται ὁ μαστρο-Γληγόρης ὁ ἁγιογράφος, νὰ τοῦ εἰπῆ νὰ πάη στὸ χωριὸ νὰ τοὺς διορθώση τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας· γιατὶ αὔριο ἔχουν πανηγύρι «κ' ἤρθα, λέει, πουρνό, γιατὶ ἀποβραδὶς τὸ μάθαμε, κ' ἔτρεξα νὰ προφτάσω γιὰ νὰ ὁρκειαστῆ ἡ ἅγια εἰκόνα.»

Ὁ Γληγόρης πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ χωριό, μπροστὰ ὁ χωριάτης καὶ πίσω αὐτός. Χίλιων λογιῶν ὄνειρα κ' ἐπιθυμίες τοῦ βασάνιζαν τὴν ψυχή. Περπατοῦσε κ' ἡ νυχτερινὴ σκηνὴ ἐρχότανε σὲ κάθε βῆμα καὶ τοῦ μεθοῦσε τὴ σκέψη καὶ τοῦ πλημμύριζε τὸ νοῦ. Φανταζότανε μέσα στὸ σκοτάδι μυστικὰ τὸ μαλακὸ παρθένο δέρμα, τὰ σφιχτὰ σαρκώδη στήθια, τὸ τρυφερὸ κι ἀφρᾶτο κορμὶ καὶ τὸ σπαρτάρισμα τῆς νιότης ποὺ θαμπόφεγγε μέσα του. Μὲ τὸ σακκούλι στὸν ὦμο γεμᾶτο χρώματα καὶ πιατάκια καὶ πινέλα καὶ θλιμμένες Παναγίες κι ἀρχαγγέλους φτερωτοὺς ἀκολουθοῦσε τὸ χωριάτη ἀμίλητος κ' ἕνα χαμόγελο ἀνθοῦσε στὸ μελαχροινὸ πρόσωπό του. Τοῦ φάνηκε πὼς τώρα πρώτη φορὰ ἄρχισε νὰ μπαίνη στὴ ζωὴ καὶ μιὰ χαρὰ πλημμύριζε τὰ στήθια του πρωτοαίσθητη. Κι ἄρχιζε πάλι νὰ βλέπη τὴ Ρίνα καὶ σχεδίαζε καινούργιο διάβημα καὶ πὼς θ' ἀποφάσιζε νὰ τῆς τὸ εἰπῆ τὸ ἄλλο τὸ βράδι κ' εὕρισκε τὰ λόγια, μελέταε τὰ κινήματα καὶ δοκίμαζε τὶς μαντιὲς μήπως καὶ τὴν τρομάξη. Κ' οἱ φυσικές του ὁρμὲς οἱ ἀποκοιμισμένες τὸν κυρίευκν μέχρι τρέλλας. Κάτι περίεργο ὅμως εἶχε γεννηθῆ μέσα του γι' αὐτὴν καὶ τοῦ φαινόταν πὼς εἶχε λησμονήσει τὸ πρόσωπό της καὶ τὰ σουσούμια της καὶ μοναχὰ σὰν κάτι ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ ξεκαθαρίση τοῦ παρουσιαζότανε στὰ μάτια τοῦ νοῦ του. Καὶ τὴ θυμότανε ὅτως τὴν εἶχε κἰσθανθῆ μέσα στὴν ἀγκαλιά του τὴν τελευταία φορὰ καὶ θὰ ἤθελε πάντα στὸ σκοτάδι νὰ τὴ φαντάζεται καὶ νὰ τὴ βλέπη. Βαθειά του οἱ μέρες της εἶχαν χαθῆ κ' εἶχαν σβηστῆ ἀπὸ τὴ μνήμη του καὶ μονάχα ἡ βραδιὰ ἐκείνη εἶταν ἡ ζωή της.

Σ' ὅλον τὸ δρόμο πάντα τὰ ἴδια ἔβλεπε καὶ μελετοῦσε ὅσο ποὺ ἔφτασαν στὸ χωριό.

Ἡ Ρίνα ἐκείνη τὴν ἡμέρα σὰ νὰ ξύπνησε σὲ ἄλλον κόσμο. Κάτι τὴν ἔσριγγε μέσα της καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ξεδιαλύνη τί εἶταν αὐτό. Ἡ μέρα ἔδιωξε τὸ νυχτερινό της κλάμα κ' ἕνας πόθος φτερούγισε δειλὰ στὰ στήθια της. Ὅλη τὴν ἡμέρα ἔκαμε τὶς δουλειές τρέχοντας ἐδῶ καὶ τρέχοντας ἐκεῖ σὰν μεθησμένη κότα. Δὲν ἄκουε οὔτε τὶς κατάρες τῆς παπαδιᾶς οὔτε τὶς σιωπηλὲς φοβέρες τοῦ παπᾶ. Κι ὅταν πῆγε νὰ σκουπίση στὴν κάμαρα τοῦ μαστρο-Γληγόρη, ξεχάστηκε κυτάζοντας τὰ μισοζωγραφισμένα πρόσωπα μὲ τὶς μακριὲς καὶ ἴσιες μύτες καὶ τὶς χαμηλοβλεποῦσες καὶ μακριοβλέφαρες μορφές. Ἐγύρισε κ' εἶδε ὅλες τὶς εἰκόνες καὶ κάνοντας τὸ σταυρό της μπροστὰ στὸ Χριστὸ ἀνασπάστηκε τὴν εἰκόνα. Ἐκυάκκανε τὸ σταυρό της κ' εἶπε μέσα της : «Πολὺ κάθισα ἐδῶ μέσα καὶ κολάστηκα.» Καὶ βγῆκε γιὰ νὰ μὴ ματαπατήση.

Τὸ βράδι πλάγιασε κάπως ἡσυχώτερη ἀπὸ τὴν ἡμέρα, ἀλλ' ἄμα πῆρε νὰ κλείση τὸ μάτι της, νό-

τὰ γεράματα καὶ γεράματα ξεχωριστά, ἄνοστα, σὰν πὼς μοῦ φαίνονται τὰ δικά μου. Μὴ θαρρεῖς νὰ ὀνομάζω ἄχρεια τὰ γεράματα ἀποτὶ δὲν μπορῶ νὰ θυμώσω! Μόνε καθε ζωντανὴ αἴστηση νεκρώνει σὲ τάφτη τὴν ἡλικία καὶ μνήσκουν κάτι κρύες κρύες αἴστησες, ὅπου τὲς λέμε φρονιμάδες. Ἐγὼ πιστέβω, πὼς ἦταν καλλίτερα ταιριασμένο νὰ τὲς λέγαμενι) νεκρομάδες τοῦ μιαλοῦ, ἀφορμῆς ὅπου, καθὼς ὅλες οἱ ἄλλες αἴστησες τῶν γερόντων ἀδυνατοῦν καὶ νεκρώνουνται, ἔτσι ἀδυνατάει κ' ἡ αἴστηση τοῦ μυαλοῦ κι' ὅσα τὰ στοχαζόμαστε ἀποτελέσματα γνώσης, εἶναι ἀποτελέσματα παιδιακίσιας ζούρλιας· μὲ τὴ διαφορὰ ὅπου τὸ παιδὶ ἀνηφορνάει τὴ σκάλα τοῦ μυαλοῦ κι' ὁ γέροντας τὴν κατηφορνάει.

Ἔρω, ὅπου θέλα μοῦ εἰπῆς, δὲν εἶχες ἄλλο ἀπὸ παιδιακίσιες καὶ γεροντίσιες ζούρλιες γιὰ νὰ μοῦ γράψης! Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθεια, φίλε, ὁ καθολικός μου σκοπὸς ἦταν νὰ σοῦ γράψω, κι ἀπὲ πὼς ἦρθε ὁ λόγος ἔτσι, μήτ' ἐγὼ ἀπεικάζω. Ὡστόσο δὲ σὲ πειράζει, γιατὶ μήτε παιδὶ εἶσαι, μήτε γέροντας· ξέρεις ἀκόμα ὅπου οἱ ἰδέες συγκρατιοῦνται μιὰ τὴν ἄλλη σὰν οἱ χαλκάδες τοῦ ἄλυσσου κ' ἡ μιὰ ἰδέα φέρει τὴν ἄλλη, σὰν πὼς, ἄντα νὰ τραβήεις ἕνα χαλκὰ ἀπὸ τὸν ἄλυσσο, ἐκεῖνος σέρει τὸ δέφτερο, ὁ δέφτερος τὸν τρίτο, κι' ἔτσι ὡς τὸ τέλος. Ἐγὼ σημάδεψα τὲς ἰδέες μου καθὼς ἔρχονταν, δίχως νὰ τὲς διαλέξω, ἀφορμῆς ὅπου γράφω πρὸς φίλον, ὅπου ξέρω πόσο γνοιάζεται νὰ μὲ συμπαθάει στὴν καρδιά του καὶ νὰ τῆς βρίσκει μύριες πρόφασες γιὰ διαφέντεψή μου.

Κι' ἀληθινὰ ἡ καθαρὰ φιλία σὲ τάφτο γνωρίζεται, ὅπου ὁ φίλος νὰ συμπαθάει τὸ φίλο καὶ νὰ μὴ βάνη μὲ τὸ νοῦ του γιὰ τὸ φέρσιμο τοῦ φίλου του, ὅπου πολλὲς φορὲς δείχνει ἀλλιώτικο ἀπ' ὅ τι εἶναι σωστά. Μὴ στοχάζεται πὼς δὲ σὲ προ2)

1) Μπορεῖ λέγαμαν.

2) Ἐδῶ σώνεται τὸ κολεδὸ χειρόγραφο.

Π. Σ. ΔΕΛΤΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

—ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ *(μὲ εἰκόνες τοῦ κ. Ν. Λύτρα).*

—Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ *(μὲ εἰκόνες τῆς Κας Σοφίας Λασκαρίδη).*

Τυπώθηκε στὴ Λόντρα, σὲ διαλεχτὸ χαρτὶ καὶ εἶναι καλλιτεχνικὰ δεμένο.

Πουλιέται στὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἑστίας» δρ. 3,50.

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτη δρ. 10

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 12 1]2

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (3 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμᾶ πουλιοῦνται στὸ γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ κιόσκι Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας« Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων, στὸν Πύργο στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Φανάρι δίχως φῶς—Τὸ μποϊκοτάζ—«Ἄξιος συμπαθείας!..»—Ὁ κ. Πσριώτης — Οἱ μπακαλολόγιοι.

ΚΑΠΙΟΣ ποὺ διάβασε στὶς ἐφημερίδες τὶς γιορτὲς καὶ τὰ πανηγύρια ποὺ γινήκανε στὴν Πόλη, στὸ Πατριαρχεῖο, γιατὶ εὐδόκησε ὁ «σοφὸς» καὶ ὁ «ὀτρηρὸς» κ. Μιστριώτης νὰν τὰ ἐπισκεφτεῖ, εἶπε:

— Ταιριασμένο συναπάντημα αὐτό. Ἡ Ἀττικὴ μούχλα συναπαντήθηκε μὲ τὴ Βυζαντινὴ μούχλα καὶ τὸ Ἔθνος σώθηκε πιά.

Κι ὅταν αὐτὸς ὁ κάπιος διάβασε πὼς στὸ Φανάρι χειροτόνησε ὁ Πατριάρχης τὸ Σοφὸ ἀρχιρεφερενδάριον καὶ ἀρχισφουγγοκολάριον καὶ ἀρχικαγκελάριον, ξεφώνισε:

— Μὰ ἐπιτέλους αὐτὸ τὸ περίφημο Φανάρι θὰ μένει αἰώνια στὸ σκοτάδι καὶ δὲ θὰ χαρεῖ κι αὐτὸ λίγο φῶς;

Τέτια, φαίνεται, θάναι ἡ μοίρα τοῦ Ἔθνους μας. Νὰν τὸ πολεμοῦνε λυσσασμένα ὁ Καλόγερος κι ὁ Σκολαστικός. Ὁ Βούργαρος κι ὁ Τοῦρκος, σὰ νὰ λέμε. Τὸ Σκοτάδι καὶ ἡ Πρόληψη.

*

ΚΑΙ τὸ κάτου κάτου, τί εἶναι τὸ μποϊκοτὰζ ποὺ κήρυξαν τελευταῖα οἱ Τοῦρκοι στὴ Σμύρνη κι ἀλλοῦ στὸ Ἑλληνικὸ ἐμπόριο, μπροστὰ στὸ μποϊκοτὰζ ποὺχει κηρύξει χρόνια καὶ χρόνια τώρα ὁ Καλόγερος κι ὁ Σκολαστικός, συμμαχώντας μὲ τὸ ἐπίσημο Κράτος, στὴν Ἑλληνικὴ ψυχή;

*

ΠΡΕΠΕΙ νὰν τοῦ γίνει ὑποδοχὴ ἐνθουσιώδικη τοῦ Βασιλιὰ σὰ γυρίσει ἀπὸ τὴν Εὐρώπη γιατί, λέει τὸ «Ἐμπρός»,...«κατέστη ἄξιος συμπαθείας».

Μπορεῖ. Νὰ δοῦμε ὅμως πότε καὶ πὼς θὰ «καταστεῖ ἄξιος συμπαθείας» κι ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος, ποὺ μὲ τὰ τέτια του φερσίματα μόνο ἄξιος γιὰ γέλια κατάντησε.

*

ΜΕ χαρὰ δηλώνουμε στοὺς ἀναγνῶστες μας πὼς ἀπὸ τούτη τὴ βδομάδα πιάνει ταχτικὴ δουλιὰ στὸ «Νουμᾶ» ὁ κ. Ν. Πσριώτης. Τί σημασία ἔχει γιὰ τὸ «Νουμᾶ» ἡ τέτια διαλεχτὴ συνεργασία, θὰ φανεῖ σιγὰ σιγὰ καὶ μὲ τὸν καιρό. Δὲ συνειθίσαμε νὰ λέμε. Συνειθίσαμε νὰ δείχνουμε. Καὶ θαρίσουμε οἱ ἴδιοι οἱ ἀναγνῶστες μας νὰν τὸ δοῦνε καὶ νὰν τὸ μολογήσουνε πὼς δύναμη καινούρια ἔδωσε στὸ «Νουμᾶ» ἡ ταχτικὴ συνεργασία ἑνὸς τέτιου διαλεχτοῦ φιλόλογου, καλοσυνείδητου ἐργάτη καὶ ἠθικοῦ, κυριολεχτικὰ ἠθικοῦ, ἀθρώπου.

*

ΟΡΙΑ δὲν ἔχει ἡ μπακαλοσύνη. Μὲ ἀγανάχτηση διαβάσαμε στὶς ἐφημερίδες τὴν ἀκόλουθη ρεκλάμα γιὰ κάπιο νιόφαντο περιοδικό:

«Εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου παρουσιάζεται ὕστερ' ἀπὸ ὑπερδεκαετῆ ἀποχὴν ἀπὸ πάσης λογοτεχνικῆς δράσεως ὁ γνωστότατος λογοτέχνης κ. Μ....., γράφων κριτικὴν ἐπὶ τῶν ἐκδοθέντων κατὰ τὸν μῆνα Μάϊον φιλολογικῶν ἔργων».

Πρόκειται γιὰ γνωστότατο λόγιο ποὺ δέκα χρόνια κι ἀπάνου εἶναι βυθισμένος σὲ πνεματικὸ σκοτάδι καὶ ποὺ ὅσοι τονὲ γνωρίσανε τότες κι ὅσοι τονὲ βλέπουνε σήμερα στοὺς δρόμους νιώθουν τὴν καρδιά τους νὰ σφίγγεται καὶ τὰ μάτια τους νὰ νοτίζουνται.

Κι ὅμως ἡ μπακαλοσύνη δὲ δίσταξε, βλέπετε, νὰ ξεμεταλλευτεῖ καὶ τὴ συφορά του ἀκόμα.

Ὀρέ, ποῦ κατηντήσαμεν! ποῦλεγε ἄλλοτες ὁ μακαρίτης Γιάννης Καμπούρογλους.

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ*

Φωνάζαμε, μᾶς πῆρ' ὁ κόσμος πρέφα· κι ὁ κόσμος δουλειὰ δὲν ἔχει καὶ δουλειὰ γυρέβει. Πηγαινορχούντανε γειτόνισσες, λαδικά, ἀκάλεστες μεσολάβες, λόγια σ' ἐμᾶς, λόγια σ' ἐκεῖνες· νὰ ἔτσ' εἴπανε γιατὰ σένα, νὰ ἔτσ' εἴπανε γιὰ τὸ γιό σου·

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ περασμένο φύλλο.

μισε πὼς κάποιος ἔρχεται σιγὰ-σιγά. Ἀφυκράστηκε κάμποση ὥρα καὶ δὲν ἄκουσε τίποτα. Ἔκαμε πάλι νὰ κοιμηθῆ, ἀλλὰ δεν τῆς ἐρχόταν ὕπνος. Τὴν ἔπιασε μιὰ στενοχώρια κ' ἐστριφογύριζε κάτω ἀπὸ τὴ βελέντζα καὶ δὲν ἠσύχαζε. Περνοῦσε ἡ ὥρα ἀτέλειωτη. Λάλησαν τὰ πρῶτα πετεινια κι αὐτὴ μὲ κλεισμένα τὰ μάτια ἀκόμα ξαγρυπνοῦσε. Σηκωνότανε ν' ἀφυκραστῆ τριγύρω καὶ πάλι ἔπεφτε. Δὲν εἶχε ἀνάκαρα. Ἔκραξαν τὰ δεύτερα πετεινια κι ἀκόμα δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τί εἶχε καὶ τῆς ἔφευγε ὁ ὕπνος. Ἐπῆγε ὁ νοῦς της στὴν καημένη τὴ Βγένω ποὺ τὴ χώρισε ὁ ἀρραβωνιαστικός της, γιατὶ ἔμαθε πὼς κάποιος τὴν ἐφίλησε τὴ νύχτα στὴ βρύση ποὺ πῆγε νὰ πλύνῃ· κ' ἔφερνε μπροστά της ὅλα τὰ περιστατικὰ αὐτοῦ τοῦ ἀρραβῶνα, τὴ χαρὰ τῆς Βγένως, τὸ καμάρωμά της στὸ χορὸ τὴ Λαμπρὴ—ἄχ! πὼς ἔλαμπε τό πρόσωπό της! καὶ κατόπι τὸ χωρισμό της τὸν ἀναπάντεχον καὶ σταματοῦσε.—Τί καθομαι καὶ βάνω μὲ τὸ νοῦ μου ἡ ἄμοιρη! συλλογίστηκε καὶ ξανὰ ἀφυκράστηκε. Τὴν ἔπιασε πάλι ὁ φόβος τῆς περασμένης βραδιᾶς καὶ κουκουλώθηκε μέσα στὸ στρῶμα. Δάγκασε ἄξαφνα τὰ χείλια της καὶ κοκκίνισε ὡς τὴν ψυχή της, γιατὶ ἔνοιωσε πιὰ ὅτι κάτι καρτεροῦσε καὶ δὲν ἐρχόταν. Ἄναψαν τὰ μάγουλά της κ' ἡ ντροπὴ τῆς σκόρπισε κάθε σκέψη κ' ἐνέργεια. Κουρασμένη καὶ παραδαρμένη τέλος ἐπλάγιασε.

Τὸ ἄλλο βράδι ἄρχισε ὁ κίντυνος τῆς παπαδιᾶς καὶ ξαγρύπνησε κοντά της ὅσο ποὺ ξεγέννησε. Τὴν ἄλλη μέρα καὶ τὸ βράδι ἀπὸ τὶς φωνὲς καὶ τὸν κόσμο δὲν τῆς ἔμεινε καιρὸς νὰ κλειστῆ μέσα της καὶ νὰ μείνῃ μοναχὴ μὲ τὸν ἑαυτό της. Λησμονήθηκε μέσα στὴν ἀντάρα.

Ὁ ἁγιογράφος ἔφκειασε τὴν εἰκόνα καὶ τὸν κρατήσανε καὶ στὸ πανηγύρι, κατόπι μιὰ φορὰ ποὺ ἦρθε ἔκατσε κ' ἔφκειασε καὶ κάτι ἄλλες εἰκόνες καὶ τὴν τέταρτη μέρα γύρισε. Ἐπῆγε καὶ κλείστηκε μέσα στὴν κάμαρά του ὅλη τὴν ἡμέρα κυτάζοντας ἀπὸ τὶς χαραμάδες καὶ ἀκούοντας προσεχτικὰ κάθε περπατησιὰ ἔξω στὴν κρεββάτα. Ἔδινε μιὰ πινελιὰ στὴν εἰκόνα καὶ πάλι αὐτιαζότανε ν' ἀκούσῃ τὸ γνώριμο πόδι νὰ βκρυπκτάῃ στὰ γερά. Ἕως ὁποὺ ἔφτασε τὸ βράδι. Μέτρησε τὶς ὧρες, λογάριασε τὰ λεφτά, ἄκουσε νὰ περνᾶν οἱ στιγμὲς ἴσο νὰ πάρῃ ἡ νύχτα καὶ μιὰ ἀνυπομονία τὸν κυρίεψε. Ἔσβησε τὸ καντήλι κι ἄνοιξε τὰ παραθύρια διάπλατα. Ἀλαφρὸ ἀεράκι νανούριζε τὰ φύλλα τῶν δέντρων τοῦ κήπου κ' ἐκεῖνα ἀνάσαιναν ψιλοφτερουγίζοντας. Μιὰ κρυάδα μπῆκε μέσα κι ἀνατρίχιασε. Κάτω στὸ δρόμο κάποιος ἀγωγιάτης περνοῦσε νὰ πάῃ νὰ ποτίσῃ τὸ μουλάρι του στὴ βρύση. Τὰ βήματα ἀχούσανε ξερὰ μέσα στὴ σιγὴ καὶ τὸ κυπρὶ τοῦ μουλαριοῦ ἔχυνε στὴ νύχτα παραπονεμένα κι ἀριὰ κουδουνίσματα. Τ' ἄκουσε νὰ χάνεται πέρα στὸ δρόμο καὶ τὸ κουδούνισμα νὰ σβήνεται πίσω ἀπὸ τὰ σπίτια. Μακριὰ φάνταζε τὸ ψηλὸ καμπαναριό, μαύρη σκιὰ στὸν ξάστερον οὐρανὸ κ' ἕνα πεφτάστρι γλίστρησε καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὸν τροῦλλο, κατόπι πάλι φάνηκε ἀνάμεσα τὶς καμάρες καὶ σβήστηκε κάτω στὰ ἀκροούρανα.

Στάθηκε στὸ παράθυρο κάμποση ὥρα κυτάζοντας ἔτσι ἀόριστα χωρὶς νὰ βλέπῃ τίποτα. Κατόπι ἄνοιξε τὴν πόρτα, ἔβαλε τ' αὐτί του, τὴν ἔκλεισε καὶ πάλι γύρισε. Ἄναψε τὸ καντήλι, στάθηκε μιὰ στιγμὴ καὶ πάλι τόσβησε. Πῆγε ὡς τὴν πόρτα ἀλαφρὰ ἀλαφρὰ κ' ἔπιασε τὸ μάνταλο τόσο σιγὰ ποὺ εἶταν ἀδύνατο ν' ἀνοίξῃ. Τέλος ἄνοιξε, ἀλλὰ ἔτριξε τόσο πολὺ ποὺ γύρισε πάλι, πῆγε ὡς τὸ παράθυρο καὶ κατόπι σὰν νὰ πῆρε κάποια ἀπόφαση πετάχτηκε ἔξω στὴν κρεββάτα. Σὲ μιὰ γωνιὰ μαύριζε ἕνα κουβαριασμένο πρᾶμα στριμωχτὰ στὸν κῆπο. Ἔκαμε δυὸ βήματα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη ἕνα

ἀλίμονο, μᾶς ἔκαμναν ἄνω κάτου. Καὶ τὸ παράξενο ἐκεῖ ποὺ ἡ μάννα μου εἴτανε σὲ κάθε ἄλλο ζήτημα τόσο γνωστικιά, κι ὅλα τά 'βαζε σὲ μιὰν τάξη, σ' ἕνα δρόμο μὲ τὸ κεφάλι της, σ' ἀφτὸ τὸ ζήτημα παθαινότουν τόσο, ποὺ ἄφινε τὸν ἑαφτό της ἀδιαφέντεφτο ἀγνάντια στὴν κακοβουλιὰ τοῦ κόσμου.

Καὶ νὰ δεῖτε, ποὺ εἴχαμε συνηθίσει στὰ καβγαδάκια, κ' ἔτσι ἂν περνοῦσε καμιὰ μέρα ἀνάμεσα στὴ βδομάδα χωρὶς νὰ λογοφέρουμε, εἴτανε σὰν ἄνοστη.

Μὰ ἡ μάννα μου τό 'χε πάρει πολὺ ἀπὸ καρδιᾶς καὶ στὰ ὕστερνά ἄρχισε νὰ μὲ καταριέται, νὰ μὴ διῶ χαίρι καὶ προκοπή· μ' ἔλεγε πὼς δὲ μ' ἔχει γιό της, κ' ἔβαλε ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ μὲ χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη μου. Ἐγὼ ὅμως ὅλ' ἀφτὰ τά 'παιρνα βερεσέ· ἀπ' τό 'να τ' ἀφτί μου ἔμπαιναν κι ἀπ' τ' ἄλλο ἔβγαιναν. Καὶ μιὰ βραδιά, ποὺ ἡ γριὰ μὲ θύμωσε παραπάνου, σηκώνουμαι καὶ πάω σπίτι τῆς ἀγάπης μου νὰ δώσω πίσημα ἀρραβώνα. Τί θὰ κάνει; εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου, ἄμα βρεῖ τὰ πράματα ξετελειωμένα, θέλει δὲ θέλει, θὰ παραδεχτεῖ.

Μὰ ἔκαμνα τὸ λογαριασμὸ χωρὶς τὸν ξενοδόχο. Σὰν πῆγα κεῖ, βλέπω ἀπὸ μέρος τῆς πεθερᾶς μου, θέλεις πεῖς, μοῦτρα· βλέπω τὴν κόρη δακρυσμένη. Κατάλαβα πὼς εἶχαν τσακωθεῖ γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα.

— Μὰ τί καὶ σεῖς τὰ ἴδια ἔχετε; τὶς λέω, ἡσυχάστε λοιπὸν κ' ἦρθα νὰ σᾶς δώσω ἀρραβώνα.

— Ὄχι, παιδί μου, μοῦ λέει ἀπότομα ἡ μάννα της, νὰ σοῦ τὸ πῶ ὀρθὰ κοφτά· ἐγὼ τέτοια παιδιακήσια πράματα δὲν τὰ θέλω, δὲ θὰ παίξουμε τὶς κοῦκλες, κάμε τὴ γνώμη τῆς μάννας σου κ' ὕστερα ἔλα νὰ σοῦ δώσω τὴ θυγατέρα μου. Δὲν μπορῶ ἐγὼ νὰ πικροκαταριέτ' ἐκείνη κατόπι καὶ νὰ χτυποῦν οἱ κατάρες στὸ κεφάλι τὸ δικό μου καὶ τῆς κόρης μου· μάννα εἶναι, σὰν εἶναι μὲ τὴν ἐφκή της, καλά· εἰδεμή, ξέρε το, δὲ σοῦ δίνω τὴν κόρη μου.

Θάρρεψα, πὼς μὲ περιχύσανε μὲ κρυὸ νερό.— Ἐδῶ τὰ μπλέξαμε, εἶπα μέσα μου. Δὲν τό 'λπιζα ἔτσι, ἔφυγα ἐφτὺς ἀπ' ἐκεῖ, σὰν τρελός.

Ἡ ὥρα εἴτανε κάμποσο περασμένη, κ' ἕνα σκοτάδι, τὸ δάχτυλό σου δὲν ἔβλεπες. Περπατοῦσα καὶ συλλογίζουμουν, συλλογίζουμουν καὶ περπατοῦσα· μηδὲ τί κάνω ἤξερα, μηδὲ ποῦ πάω. Ὅτα σήκωσα τὸ κεφάλι μου, εἶδα πὼς εἴμουνα πιὰ στὸ περίγιαλο τοῦ λιμανιοῦ μας. Κ' εἴταν ἐκεῖ μπροστά μου στὴ σειρὰ τέσσερες-πέντε βάρκες, ποὺ σιγοκουνιούνταν ἀπ' τὴ φουσκοθαλασσιὰ καὶ θαρροῦσες, πὼς σοῦ 'λεγαν «ἔλα, ἔλα». Χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογιστῶ τι νάχτηκα πά' σὲ μιὰ βάρκα· κάθησα στὴν πρύμη κι ἄρχισα νὰ παίρνω καὶ νὰ δίνω μὲ τὸ νοῦ μου τὰ γενούμενα. Τί νὰ κάνω; ἡ γριά μου γιὰ νὰ παραδεχτεῖ εἶταν ἀδύνατο, ἡ μάννα τοῦ κοριτσιοῦ μοῦ τό 'κοψε μὲ τὸ μέλι· ἔβλεπα μπρὸς γκρεμνὸ καὶ πίσω ρέμα.

— Θὰ φύγω, εἶπα μέσα μου. Πρέπει νὰ πάρω τὰ μάτια μου νὰ φύγω μακριά, σὲ τόπους ξένους, νὰ πνίξω τὸν πόνο μου· ἐδῶ δὲν εἶναι πιὰ γιὰ μένα, κανεὶς δὲ μ' ἀγαπᾶ, κανεὶς δὲ μὲ νιώθει. Θὰ φύγω κι ὅπου μὲ βγάλει ἡ ἄκρη.

Ἄξαφνα μοῦ κατεβαίνει μιὰ ἰδέα: λύνω τὸ πρυμήσιο, τραβῶ τὸ σίδερο τῆς βάρκας, βάζω τὸ τιμόνι, ἀνοίγω τὰ πανιὰ καὶ...ἀπὸ δῶ πᾶνε κι ἄλλοι. Προτοῦ νὰ τὸ καλονιώσω, εἴμουνα δυὸ μίλια μακριὰ στὸ πέλαο. Τὸν εἶχα πρίμο κ' ἡ βάρκα μου ἔτρεχε σὰ βαποράκι.

Κι ἄρχισα τώρα νὰ συλλογιοῦμαι τ' εἶταν ἀφτὸ ποὺ ἔκαμα· γιατί νὰ φύγω; δὲν εἴτανε δὰ καὶ τόσο τραγικὸ τὸ πρᾶμα! δὲν παντρέφτηκε, δὲν πῆρε ἄλλον, πάλ' ἐμέν' ἀγαποῦσε, ὅλα μποροῦσαν νὰ σιάξουν μὲ τὴν ὑπομονή. Καὶ τί λογιῶ φεβγιὸ εἶταν ἐκεῖνο; Πόσο χαμένος γίνετ' ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ καμιὰ φορά. Σκέφτηκα νὰ γυρίσω πλώρη, μὰ θά 'χα τὸν ἀέρ' ἀπὸ μπρὸς καὶ θά 'φτανα στὸ λιμάνι μας καταμεσήμερα· μοῦ 'ρθε σὰ ντροπή· ποιός ἀκούει τοῦ κόσμου τὶς ἔγνοιες!

— Ἂς τραβήξω, εἶπα, κι ὅ,τι γίνει.

Κ' ἔτσι τὸ πουρνὸ πουρνὸ ἔφτασα σὲ στεριὰ κι ἄραξα μπρὸς σὲ μιὰ χώρα. Ἐρτὺς ἄμα πάτησα τὸ πόδι στὴ στεριὰ ἦρθε ὁ λιμενάρχης μ' ἕνα χωροφύλακα κοντά μου.

— Τὰ χαρτιά σου, μοῦ λέει.

Τί χαρτιὰ καὶ τί κολοκύθια! κι ἀπὸ ποῦ θὰ τά 'χα 'γὼ τὰ χαρτιά;

— Δὲν ἔχω· τοῦ λέω.

— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

Τοῦ εἶπα τὴν πατρίδα μου.

— Καὶ γιατί 'ρθες ἐδῶ;

— Γιατί;.. Γιὰ σεργιάνι.

— Γιὰ σεργιάνι; μονάχος καὶ τέτοιαν ὥρα; Δὲ μοῦ καλοφαίνεσαι. Γνωρίζεις κανέναν ἐδῶ;

— Ὄχι.

— Τότε κάνε τὸν κόπο νὰ μ' ἀκολουθήσεις.

Πῆγα κατόπι του ὄχι καὶ τόσο πολὺ φκαριστημένος, μὰ καὶ τί ἄλλο μποροῦσα νὰ κάνω.

Μὲ πῆγε στὸ λιμενεργειὸ καὶ βάζοντάς με σὲ μιὰν κάμαρα, ἄφισε κοντά μου κ' ἕνα χωροφύλακα.

— Κάθου ἐδῶ τώρα, μοῦ λέει, κ' ὕστερα τὰ λέμε.

Καὶ τότες κατάλαβα πὼς μ' ἔβαλε κράτηση. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ, πὼς ἀπόμεινα καὶ πολὺ ἀτάραχτος. Μὰ κατόπι σκέφτηκα, πὼς ἄμα γίνουν οἱ χρειαζούμενες διατύπωσες καὶ καταλάβουν ποιός εἶμαι, θὰ μ' ἀφίσουν· τὸ πολὺ πολὺ μπορεῖ νὰ πλερώσω κανὰ πρόστιμο, τί ἄλλο; Τί ἔκαμα καὶ τί θὰ μὲ κάμουνε; Θέλησα ν' ἀνοίξω κουβέντα μὲ τὸ φύλακά μου, μ' ἀφτός, φαίνεται, εἴτανε παραγγελμένος νὰ μὴ μοῦ πεῖ τίποτες, καὶ σὰν τὸ κατάλαβα, ἔπαψα νὰ τόνε ρωτῶ. Περίμενα νὰ 'δῶ τὸ τέλος.

Εἶχε περάσει τὸ μεσημέρι κι ἄρχισε νὰ σφίγκετ' ἡ καρδιά μου φοβερά.

— Τί μ' ἔκλεισαν ἐδῶ μέσα; τί θέλουν ἀπὸ μένα; τί τοὺς ἔκαμα; Ἂς κάνουν τί θὰ κάνουν κι ἂς μ' ἀφίσουν νὰ 'δῶ τὴ δουλειά μου.

Τώρα πιὰ εἶχα μετανοιώσει στὰ καλὰ γιατὶ νὰ μὴ γυρίσω πίσω· καὶ ποῦ νά 'ξερα τὰ ὕστερνά μου! Ὁ φύλακας μοῦ 'φερε νὰ φάω ψωμὶ καὶ τυρί· ἀγκαλὰ καὶ δὲν εἶχα ὄρεξη, ἔρριξα λίγο μέσα μου, γιὰ νὰ πιάσ' ἡ καρδιά μου. Θέλησα νὰ τὸν πλερώσω καὶ δὲν παραδέχτηκε μὲ κανέναν τρόπο· ἄναψα λοιπὸν ἕνα τσιγάρο καὶ πάντεχα τὴν τύχη μου.

Ἔπεσα τότε σὲ μιὰν παράλυση, σὲ μιὰ νάρκη σωματικιά· μὰ ὁ νοῦς δούλεβε. Συλλογιζόμουνα τὴ θέση μου. Ποῦ εἴμουν ἐχτές τέτοιαν ὥρα; Πόσα ὄνειρα γλυκὰ ἔπλαθα μὲ τὴ φαντασία μου; κ' ὕστερα ὤ; τὸ βράδι πῶς σκορπιστήκανε σὲ μιὰ στιγμὴ μ' ἐκείνη τὴν παράλογη ἄρνηση τῆς μάννας της. Θυμόμουνα τὰ γενούμενα τῆς περασμένης νυχτιᾶς· ἐρχούντανε στὸ νοῦ μου μὲ τὴ σειρὰ ἕνα ἕνα, ζωερὰ ζωερά, καὶ θύμωνα μὲ τὸν ἑαφτό μου γιὰ τὴν κουταμάρα μου, ποὺ χωρὶς καμιὰν ἀφορμὴ πάθκινα ἀλάκερη Ὀδύσσεια· καὶ ποιός ἤξερε ἀκόμα.

Κ' εἴτανε πιὰ τὸ μεσημέρι περασμένο ὅταν ἄκουσα μιὰ δυνατὴ σφυριγματιὰ βαποριοῦ. Εἴταν τὸ βαπόρι, ποὺ ἤρχουνταν ἀπ' τὴν Πόλη καὶ πήγαινε στὴν πατρίδα μου. Ἂν εἴμουν ἐλέφτερος, θά 'μπαινα μέσα του, θὰ 'δενα κατόπι του τὴ βάρκα καὶ θὰ γύριζα πίσω στὴ μάννα μου, στὴν ἀγάπη μου, στὰ δυὸ ἀφτὰ ὄντα, ποὺ τόσο μισούντανε συναμεταξύ τους καὶ ποὺ τόσο ἐγὼ τ' ἀγαποῦσα. Θὰ πήγαινα, κι ὅ,τι ἤθελε ἂς ἔλεγε ὁ κόσμος. Μὰ τώρα πῶς νὰ

σκοῦσμα μικροῦ παιδιοῦ σὰν νιαούρισμα γρατσούνισε τὴ μαλακὴ γαλήνη τῆς νυχτιᾶς. Στὴ μέση τὴν ταράτσα κοκκάλιασε τὸ κορμί του σὰν δέντρο ξερὸ στὴν ἐρημιά. Ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς γωνιᾶς ἄξαφνα σηκώθηκε ἐκείνη καὶ τρίβοντας τὰ μάτια κίνησε πρὸς τὴ φωνή. Κουτουλῶντας πάει ὡς τὴ μέση καὶ ὅτι ἤθελε νὰ προσδιαβῇ ἀπὸ τὸ ὀρθὸ ἄγκλμα δυὸ χέρια τὴν ἄρπαξαν μὲ ὁρμὴ κ' ἔπεσε στὴν ἀγκαλιά τους. Ἕνα ψιλὸ ἀναστένασμα πνίγηκε στὸ λαιμό της κ' οἱ δυὸ μαζὶ παραδέρνοντας κυλίστηκαν ἀπάνω στὸ φτενὸ στρῶμα.

Ἡ ἡσυχία βασίλεψε παντοῦ. Τὸ σκοῦσμα τοῦ παιδιοῦ εἶχε πάψει πιὰ καὶ στὰ δέντρα τοῦ κήπου ἀποκοιμήθηκε τὸ ἀλαφρὸ ἀεράκι κι αὐτὰ εἶχαν κρατήσει τὴν ἀναπνοιά τους. Ἕνα σκράκι σταμάτησε μέσα στὴν καρδιὰ τοῦ ντερεκιοῦ τὴ δουλειά του καὶ μιὰ σαρανταποδαροῦσα κατεβαίνοντας τὸν τοῖχο στὴ γωνιὰ ἄλλαξε δρόμο καὶ στὴν κώχη στάθηκε περιμένοντας. Ὅλα σὰ νὰ εἶχανε σταματήσει μιὰ στιγμὴ καὶ δὲν ἀκουότανε παρὰ τὸ σιγανὸ καὶ βιαστικὸ ἀγκομαχητὸ τῆς σάρκας στὴ σκοτεινὴ γωνιά. . .

Δ

Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες ὁ ἁγιογράφος ἔλαβε ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸ σπίτι του. Τοῦγραφαν πὼς ἡ νύφη πάει καλύτερα καὶ πὼς σὲ λίγον καιρὸ θὰ πᾶνε νὰ τὴν πάρουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι καὶ καλὰ θὰ εἴταν νἀρχόταν κι αὐτὸς τώρα αὐτοῦ παρέκει. Κεραυνὸς ἔπεσε μέσα στὴν ψυχή του. Ἐκεῖνο ποὺ νόμιζε ὡς τὰ χτὲς εὐτυχία εἴταν ἡ δυστυχία του κι αὐτὴ εἶχε κάμει τόσο μεγάλο κακὸ σὲ μιὰν ἀθῶα καὶ δυστυχισμένη ὕπαρξη. Εἶχε λησμονήσει τόσον καιρὸ τὴ γυναίκα του ποὺ εἴταν πεθαμένη γι' αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι του. Καὶ τώρα τοῦ παρουσιαζότανε σὰ νὰ εἴταν γιὰ πάντα δεμένος στῆς κόλασης τὴν πόρτα. Καὶ δὲν περνοῦσε στιγμὴ νὰ μὴ συλλογιστῇ καὶ τὴ Ρίνα ποὺ τούρχότανε νὰ κλάψῃ μὲ τὴ συμφορά της. Ἀμυδρὰ κάπως εἶχε περάσει ἀπὸ τὸ νοῦ του ἡ ἰδέα τοῦ γάμου μ' αὐτήν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωνε νὰ παραστήσῃ μέσα του καθαρὰ τὴν ἀνάγκη αὐτή. Μιὰ ἀμέλεια πάντα εἶχε δείξει σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ βαριότανε καμιὰ φορὰ νὰ ἐπιμείνῃ. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς τόσο δυνάμωνε μέσα του αὐτὴ ἡ σκέψη καὶ τώρα μὲ τὸ γράμμα ξεκαθάρισε γιὰ πάντα ἡ ἀνάγκη αὐτή. Ἀλλὰ συγχρόνως βρισκότανε κλεισμένος μέσα σὲ φυλακὴ ποὺ τῆς ἔβγαλαν ὅλον τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιο. Κ' ἔπεσε σὲ μιὰ μελαγχολία ἀλάλητη. Προσπαθοῦσε νὰ ὁρίσῃ τί θάκανε μέσα σ' αὐτὸν τὸ λάκκο ποὺ βρέθηκε μπερδεμένος κ' ἕνα ἀνάθεμα πρώτη φορὰ γέμισε τὸ νοῦ του σὰν βλαστήμια. Ἀλλὰ πάλι μετανόησε γιὰ τὸ θυμό του καὶ ἡμέρεψε. Ἀφηνόταν ὅμως μέσα στοὺς λογισμοὺς καὶ παράδερνε χωρὶς νὰ βρῇ κανένα τέλος. Μέρες βάσταξε αὐτὸ τὸ βάσανο. Εἶχε φύγει πιὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ τῆς Ρίνας κ' ἔτρεχε στὰ τριγύρω χωριὰ χωρὶς νὰ τοῦ φύγῃ κ' ἡ ἔγνοια τούτη. Κι ἀκόμα ποτέ του δὲν ἀποφάσιζε νὰ πάῃ νὰ ματαϊδῇ τὴ Ρίνα: κάθε μέρα τὄλεγε κι ἀρχίναε νὰ τὸν εὐφραίνῃ ἡ κατάγλυκια ἐνθύμηση τῆς βραδιᾶς ἐκείνης, ἀλλὰ γλήγορα λησμονοῦσε τὴν πρώτη σκέψη καὶ τὸν τυραγνοῦσε τὸ πρόβλημα τοῦ γάμου.

Εἶχαν περάσει τρεῖς μῆνες ποὺ μιὰ μέρα πηγαίνοντας ἀπὸ ἕνα χωριὸ σ' ἄλλο σταμάτησε στὸ δρόμο νὰ ξεδιψάσῃ καμένος ἀπὸ τὸ λιοπύρι τοῦ μεσημεριοῦ. Ἔσκυψε νὰ πιῇ σὲ μιὰ δροσοπηγὴ ποὺ ἔβγαινε ἀνάμεσα τὰ βάτα τοῦ λάκκου ἀπὸ χαμηλὸ χτιστὸν τοῖχο. Τὸ νερὸ δὲ φκινότανε καθόλου, ἀλλὰ τὸ σιγανὸ μουρμούρισμα στὰ πλυμένα ὁλόγυρα χαλίκια τῆς ρεματιᾶς ἀναδινότανε γλυκὸ καὶ γελαστὸ κάτω ἀπὸ τὰ φουντωτὰ λειψόφυλλα χαμόδεντρα. Ὁ Γληγόρης ἀναμέρισε τὰ κλαριὰ καὶ δρόσισε τ'

κάμω ; — Αἴ, εἶπα, ἀφτὸ δὲν εἶναι τὸ τελεφταῖο βαπόρι, ποὺ περνάει ἀπὸ 'δῶ γιὰ τὸν τόπο μου, πάω μὲ τὸ μεθαβριανό.

Καὶ μιὰ ἀνοίγ' ἡ πόρτα καὶ μπαίνει μέσα ὁ λιμενάρχης μὲ τὸν ἀστυνόμο καὶ δυὸ κλητῆρες.

— Κύριε, μοῦ λέει ὁ ἀστυνόμος, ἐψὲς στὴν πατρίδα σου ἔγινε φόνος κ' ὑποψιάζουνται πὼς τὸν ἔκαμες ἐσύ.

Σὰν ἀστροπελέκι κατέβηκαν τὰ λόγια τοῦ ἀστυνόμου στὸ κεφάλι μου.

— Φόνος !... ἐγώ !... ἀκόμ' ἀφτὰ θέλουμε.

— Δὲν ξέρω, μοῦ λέει, μὰ ἐπειδὴς εἶσαι χωρὶς διαβατήριο καὶ τὰ λοιπά, κ' ἐπειδὴς ἔφυγες ἐψὲς ἀπὸ κεῖ μοναχός σου μὲ τέτοιον τρόπο, ὅλες οἱ ὑποψίες βαραίνουνε στὸ κεφάλι σου κ' ἔχω τηλεγράφημα νὰ σὲ στείλω ἐκεῖ δεμένο· ὦ; ἐδῶ εἶν' τὸ δικό μου τὸ χρέος κι ἀφτὸ θὰ κάνω, ὕστερα κάνε καλὰ μὲ τοὺς πατριῶτες σου.

— Νά τα ! τὰ μικρὰ δὲν ἤθελες, τὰ μεγάλα γύρεβες, τράβα γέρο διάβολε. Μὰ πάλε τὸ θάρρος δὲ μ' ἄφησ' ὁλωσδιόλου.

— Θὰ πάω κεῖ, εἶπα μέσα μου, θ' ἀποδειχτεῖ ἡ ἀθωοσύνη μου, θὰ καταλάβουν τὸ λάθος καὶ θὰ μ' ἀφήσουνε. Μὰ νὰ πάω δεμένος, νὰ μὲ περάσουν ἔτσι μέσ' ἀπ' τὴν ἀγορά, νὰ μὲ πάνε στὴ φυλακή, τί ντροπή ! Κ' ἡ μάννα μου ; κ' ἡ ἀγάπη μου ; κι ὁ κόσμος ; Ἄ, τοῦτο εἴτανε πολὺ μεγάλο γιατὰ μένα. Ὡστόσο ξέροντας, πὼς τὰ λόγια δὲ φελοῦν, ἀποφάσισα νὰ μὴν ἀντισταθῶ σὲ τίποτα. Ἐκεῖνος ἔβγαλε μιὰν ἁλυσσιδίτσα, ἐγὼ ἅπλωσα τὰ χέρια μου κολλημένα καὶ μοῦ τὰ πεδίκλωσε, κλείδωσε μὲ μιὰ μικρὴ κλειδαριὰ τὴν ἁλυσσίδα, ἔδωσε τὸ κλειδὶ στὸν ἕν' ἀπ' τοὺς κλητῆρες καὶ μ' ἔγνεψε νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Μπρὸς πάγαινε ἀφτὸς μὲ τὸ λιμενάρχη, κατόπι ἐγὼ ἀνάμεσα σὲ δυὸ κλητῆρες μὲ τ' ἄρματα στὸ νῶμο καὶ πίσω μου κόσμος ! κόσμος !

Ἄμα φτάσκμε στὸ περίγιαλο, μὲ βάλανε μέσ' στὴ βάρκα μου μαζὶ μὲ τοὺς δυὸ κλητῆρες καὶ μὲ πήγανε πά' στὸ βαπόρι καὶ τὴ βάρκα τὴν ἔδεσαν κατόπι. Ὕστερ' ἀπὸ κανὰ δυὸ ὧρες τὸ βαπόρι ξεκίνησε. Νυχτερινὸ ταξίδι. Βιδιά, λαδιὰ ἡ θάλασσα· πλήξη, πλήξη ! ἐκεῖνο τὸ ντάκου-ντούκου τῆς μηχανῆς θαρροῦσα πὼς χτυπᾶ μέσ' στὰ σπλάχνα μου. Ἄμα στέκουνταν ἡ μηχανή, ἀρχινοῦσε τὸ βίντσι. Ξημέρωσε κι ἀκόμα ποῦ νὰ φτάσουμε ; τὸ βαπόρι ἔπιανε σκάλες καὶ στεκότουνε σὲ κάθε μιὰν ἀπὸ δυὸ-τρεῖς ὧρες.

Ἀκοὺς ἐκεῖ νά 'μαι δεμένος σὰν κατάδικος ἐγώ, ἐγὼ ποὺ δὲν πείραξα ποτὲς μήτε τὸ μέρμηγκα· ἐγὼ ποὺ δὲν εἴταν ἄνθρωπος νὰ μὲ δεῖ καὶ νὰ μὴ μ' ἀγκαπήσει· ἐγὼ ποὺ φοβόμουνα νὰ πατήσω στοῦ δικαστήριου τὴν πόρτα ! Καὶ ξέρεις, λέω, ξέρεις ν' ἀπαντηθεῖ τίποτες τὸ δικαστήριο καὶ νὰ 'χουμε στὸ κεφάλι μας. Ἐδῶ δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ προχωρήσει ὁ λογισμός· στάθηκε κ' εἶδα μόνο μάβρο βάραθρο μπροστά μου· μοῦ φάνηκε φοβερό· ἔνοιωσα στὰ μέλη μιὰν κομάρα, ἀποκαρώθηκα καὶ ξαπλώθηκα, σὰ νὰ παράδινα τὸν ἑαφτό μου ἀδιαφέντεφτο, δὲν εἶχα κουράγιο ν' ἀντισταθῶ στὸ φοβερὸ βραχνά, ποὺ ὁλόξυπνο μὲ πατοῦσε μέρα μεσημέρι. Ἔκλεισα τὰ μάτια μου καὶ μουρμούριζα :

— Ὄχι, Θεέ μου, ὄχι... ἄ, εἶναι δυνατό ;... Ὕστερα !...

Καὶ θέλησα νὰ δώσω ἄλλο δρόμο στὶς σκέψες μου, μὰ δὲν τὸ κατώρθωσα· ὁ νοῦς μου γύριζε ὅλο στὰ ἴδια, σὰν τὴ νυχτοπετεινοῦδα στὸ λυχνάρι.

Κοντὰ τὸ μεσημέρι φάνηκαν τὰ σπίτια τῆς πατρίδας μου· ἔσφιξε, ἔσφιξε ἡ καρδιά μου καὶ μὲ τρεμοῦλα στὰ μέλη μου σηκώθηκα κι ἀκούμπησα στὴν κουπαστὴ τοῦ βαποριοῦ κ' ἔβλεπα ὄξω· ὁ νοῦς μου πιὰ δὲ δούλευε· στάθηκε.

Σὲ μισὴ ὥρα πάνου κάτου ἄραξε τὸ βαπόρι στὸ λιμάνι μας. Σκύφτω καὶ βλέπω ὄξω, φοβερὸ πρᾶμα· τὰ κατάγιαλα εἴτανε γιομάτα κόσμο. Τό 'ξεραν πὼς θὰ μὲ φέρει τὸ βαπόρι καὶ περιμένανε νὰ 'δοῦν τὸ φονιά.

— Θεέ μου ! Θεέ μου ! εἶπα, σκοτίστηκαν τὰ μάτια μου, λίγεψεν ἡ καρδιά μου καὶ ξαπλώθηκα ἄνιωτος κι ἀγροίκητος.

Ἀφτὴ ἡ λιγοθυμιά μου μὲ γλύτωσε ἀπ' τὴν ἀτίμωση ἐκείνη, νὰ περάτω μὲ δεμένα χέρια μέσ' ἀπὸ τόσο γνωστό μου κόσμο Μὲ βγάλανε μὲ τὴ βάρκα κοντὰ στὸ δοικητήρι καὶ μὲ πήγανε μὲ κλεῖ στὸ κελάξι.

Ὅταν ἤρθα στὸν ἑαφτό μου, τὰ χέρια μου εἴτανε λυμένα· στὸ προσκέφαλό μου εἴταν ὁ γιατρὸς κ' ἡ μάννα μου. Μοῦ 'σφιγγε τὰ χέρια μου καὶ μὲ φιλοῦσε.

— Ἄχ παιδί μου, ἀγόρι μου, τ' εἶν' ἀφτὰ πόπαθες !

Καημένη μου μαννούλα πόσο μ' ἀγκαποῦσες κ' ἐγὼ σὲ πίκραινα ἔτσι ! Μὰ καὶ τί μποροῦσα νὰ κάμω ;

Ἀνακάθισα, τὴν ἀγκάλιασα κ' ἐγὼ καὶ τὴ φίλησα, τὴ φίλησα κ' ἔκλαψα σὰ μωρὸ παιδί· ὕστερα γύρισα κ' εἶδα καὶ στοῦ γιατροῦ τὰ μάτια δάκρυα. Εἶναι στιγμές, ποὺ δακρύζουν κ' οἱ γιατροί ἀκόμα.

Εἴμουν καλά, ξὸν ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἀδυναμιὰ ποὺ εἶχα· σηκώθηκα ὁλόρθος· εἴμουνα μέσ' στὸ κρατητήρι προφυλακισμένος. Ἀρχίσανε νὰ 'ρχουνται οἱ φίλοι κ' οἱ συγγενῆδες νὰ μὲ βλέπουνε.

— Περαστικά.

— Ἐφκαριστῶ.

— Μὴ σοῦ μέλει, ὅλα περνοῦνε· καὶ τὰ λοιπά. Παρηγοριές. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς ὅλοι πίστεβαν, πὼς ἐγὼ εἴμουν ὁ φονιὰς καὶ λυποῦντανε μέσα τους τὴ νιότη μου, ποὺ πάει γιὰ πάντα. Μόνο μιὰ ψυχὴ εἴταν πεισμένη γιὰ τὴν ἀθωοσύνη μου, ἡ μάννα μου, ποὺ μὲ γέννησε καὶ μὲ γνώριζε καλύτερ' ἀπ' ὅλους.

Ἴσια ἴσια τὴ βραδιὰ ποὺ ἐγὼ σαστισμένος ἀπ' τὴν ἀτυχιά μου ἔφεβγα χωρὶς νὰ ξέρω τί κάμνω, βρέθηκε στὰ κατάγιαλα σκοτωμένο ἕνα παλληκάρι, ποὺ τό 'χε φέρει ὁ διάβολος νὰ μαλλώσω μαζί του πρὶν ἀπὸ τρεῖς μέρες μέσ' στὸ καφενεῖο γιὰ κάτι μικροδουλειές. Ὑποθέτω πὼς τὸ εἴχανε σκοτώσει τσερκέζοι, γιατὶ ἀργότερα βρέθηκε κι ἄλλος σκοτωμένος στὸ ἴδιο μέρος μὲ τὶς ἴδιες περίστασες κι ἀποδείχτηκε πὼς τόνε σκοτώσανε τσερκέζοι. Μὰ τότες ἡ κοινὴ γνώμη εἶχε καταδικάσει ἐμένα. Οἱ συγγενῆδες τοῦ παλληκαριοῦ ἐκείνου δώσανε ἀγωγὴ ἐναντίο μου καὶ μὲ κατηδιώξανε μὲ φοβερὸ πεῖσμα. Δυὸ νυχτοφύλακες μαρτυρήσανε πὼς τὴ νύχτα ἐκείνη ἀργὰ μ' εἴδανε νὰ τρέχω σαστισμένος κατὰ μάκρος τὸ περίγιαλο. Εἶπα ἐγὼ τὴν ἀληθινὴ αἰτία, φωνάξανε καὶ τὴν κόρη, φωνάξανε καὶ τὴ μάννα της καὶ μαρτυρήσανε, μὰ τὴ μαρτυριά του; οἱ ἐνάγοντες τὴ χτυπήσανε, προβάλλοντας στὸ δικαστήριο τὴν ἀντίστατη πὼς ἀφτὲς μὲ θέλανε γιὰ γαμπρὸ κι ὅλα ἀφτὰ εἶναι μῦθος γιὰ νὰ μὲ γλυτώσουνε, κ' ἐπειδὴς εἴτανε γνωστὲς οἱ σκέτες μας, τὸ δικαστήριο παραδέχτηκε τὴν ἀντίσταση κι ἀπόριξε τὶς μαρτυριὲς ἐκεῖνες ποὺ εἴτανε οἱ μόνες γιὰ ὑπερασπισή μου.

Τὸ δικαστήριο τῆς πατρίδας μου δὲν ἔχει τιμῆμα κακουργοδικείου. Ὕστερ' ἀπὸ τριῶ μηνῶ προφυλάκιση καὶ προκαταρτικὲς ἀνάκρισες ποὺ κατατρανήθηκα σὲ μιὰν κατάσταση ἀπελπιστικὰ ἀβέβαιη μὲ στείλανε δῶ μονάχο κι ἀπροστάτεφτο νὰ δικαστῶ· δηλαδὴ νὰ πολεμήσω ἐγὼ ὁ φτωχὸς ἀγνάντια στὸ γίγαντα ποὺ τόνε λένε κοινὴ γνώμη.

Μόνο μου προστάτη εἶχα τὴ μαννούλα μου ποὺ πούλησε ἕνα χτῆμα της κ' ἔπεσε κατόπι μου ἴσως

ἀναμμένα σωτικά του καὶ καθὼς εἴταν κουρασμένος, ἀκκούμπησε λιγάκι νὰ πάρῃ καμιὰ μπουκιὰ ἐκεῖ στὸν ἥσκιο. Δὲν ἄργησε νἄρθῃ στὴν παντοτεινή του σκέψη. Κι ἀνανογιώντας ὅλα τὰ περασμένα καὶ τὶς στενοχώριες του καὶ τὸ γάμο του καὶ τὴ Ρίνα, σηκώθηκε ἄξαφνα ὀρθός. Μέσα στὴν ἐρημιὰ αἰσθανότανε δυὸ μεγάλα χέρια νὰ τὸν τραβοῦν τυραννικὰ καὶ πάλι σὰν δυὸ μεγάλα φορτία νἔρχονταν ἀπὸ μακριὰ νὰ πέσουν ἀπάνω του. Τὸ ἕνα τὸ εἶχε, ἀφόντις ἐγνώρισε τὴ Ρίνα, τ' ἄλλο τοῦ τὸ ξανάφερε τὸ γράμμα. Μονάχος αὐτὸς κ' ἡ ψυχή του, περπατοῦσε ἔτσι σ' ὅλον τὸν κόσμο χωρὶς κανεὶς νὰ τὸν ξέρῃ, ἀπομονωμένος κι ἀνάμεσα σὲ δυὸ θεριὰ ποὺ τοῦ ἀγκύλωναν τὸ νοῦ μὲ τὰ νύχια τους ὅπου κι ἂν βρισκότανε. Ἐτρόμαξε κι ὁ ἴδιος καὶ κύταξε γύρω μὲ μιὰ ἀνησυχία ποὺ ἔφεγγε στὰ διάπλατα μάτια του. Μονάχα ἡ βουὴ τῆς μοναξιᾶς ἐκύκλωνε τὴν ἀγωνία του. Ἀλλὰ μέσα στὴν ψυχή του δυὸ σφυριὰ χτυποῦσαν ἀπανωτὰ μὲ ἄγρια φόρα κ' ἐπιμονὴ σὰ νἄθελαν νὰ σπάσουν τὰ κόκκαλα κάποιου κακούργου, φονιᾶ, δικιμόνου γέννας.

Ἡ πάλη αὐτὴ τῆς ἀγάπης του, τῆς ἁμαρτίας του, τῆς ἄβουλης ἀδυναμίας του, τῆς ἄτυχης παντρειᾶς του καὶ τῆς ἀνάγκης ποὺ τὸν ἔφερνε σὲ καινούργιον κόσμο καὶ δὲν εἶχε τὴν τόλμη νὰ τὸν ἀδράξῃ, ἔγινε τώρα τόσο ζωηρὴ καὶ βχρειὰ ποὺ ἔπρεπε πιὰ νὰ ξεκαθαρίσῃ ὁ νικητής, ἀλλοιῶς θὰ τὰ παράσερνε ὅλα στὸ χαμὸ καὶ στὴν καταστροφή. Ἔκαμε νὰ πάρῃ δρόμο καὶ τὰ πόδια του βρέθηκαν καρφωμένα στὴ γῆς καὶ στυλώνονταν ἐκεῖ μὲ μιὰ δύναμη ἀκατανίκητη. Κάθιτε πάλι καὶ θέλησε νὰ ξεδιαλύσῃ τί εἴταν ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ἔπιανε τὰ πόδια, ποὺ τοῦ ἀδυνατοῦσε τὰ χέρια, ποὺ τοῦ ἔσφιγγε τὸ κεφάλι μ' ἕνα στεφάνι σιδερένιο, τί εἴταν ἐκεῖνο ποὺ δὲν τὸν ἄφνε νὰ ζήσῃ τὴν ἐλεύθερη καὶ ἥσυχη ζωή Ἔψαξε ὅλο τὸ εἶναι του καὶ ὅλες τὶς ἡμέρες του καὶ ὅλες τὶς ὧρες καὶ τὴν πράξη κάθε στιγμῆς καὶ τὸ λόγο κάθε λεπτοῦ ποὺ εἶπε κι ἄκουσε εἴτε μὲ τ' αὐτιὰ εἴτε μὲ τὴν ψυχή του. Ἔβαλε ὅλα τὰ δυνατά του γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ βγάλῃ τὴν οὐσία ἀπ' ὅλα αὐτὰ καὶ εἶδε τί θλιβερὰ ποὺ εἴταν κι ἀχαραχτήριστα μπροστά του. Εἶδε ἀκόμα πὼς αὐτὰ εἴταν ἡ ζωή του ποὺ τὴν ὕφαναν χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ. Καὶ θυμήθηκε ἔτσι τὸ μάστορά του, τὸν παλαιϊκὸν ἁγιογράφο, ποὺ ἔλεγε κάθε τόσο : «Τὸ νερὸ ποὺ τρέχει στὴν ἐρημικὴ κρυόβρυση δὲν πάει χαμένο, ποτίζει χορτάρια καὶ χαμόδεντρα καὶ ξεδιψάει τὰ λάφια καὶ τὰ ζωντανά. Μὰ ἐγὼ θέλω νὰ τὸ φέρω στὸν κῆπο μου...»

Τοῦ φάνηκε πὼς ἔτσι εἴταν καὶ τὸ νερὸ τῆς ζωῆς του, ἔτρεχε ἀσυνείδητα πάντα στὰ χρόνια τοῦ καιροῦ ποὺ διάβκινε. Ἔλειπε τὸ χέρι ποὺ θὰ τὸ κόψῃ νὰ τὸ κάνῃ δικό του. Καὶ μὲ τὴ χαρὰ ἑνὸς καινούργιου πόθου, ποὺ κάπου-κάπου φανερωνόταν κ' ἔσβηνε μέσα του, σηκώθηκε καὶ πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριὸ τῆς Ρίνας. Μιὰ εὔθυμη μελαγχολία ἀντιφέγγιζε στὸ πρόσωπό του κ' ἔλεγες πὼς εἴταν τὸ ξέγνοιαστο παιδὶ τῶν μικρῶν του χρόνων. Περπάτησε κάμποση ὥρα γλήγορα καὶ κατόπι βιαστικά. Ἐκύταζε τὰ δέντρα τὰ ξερὰ καὶ γυμνὰ καὶ τοὺς φράχτες ποὺ σέρνονταν πλάϊ στὸ δρόμο. Τὰ βάτα χωρὶς φύλλα ἔδειχνεν πιὸ σουβλερὰ τὰ γκάθια τους. Μέσα του ἀναγύριζαν λογιῶν τῶν λογιῶν σκέψεις καὶ πόθοι. Κι αὐτὸς ἔτρεχε ἀλλάζοντας σὲ κάθε βῆμα καὶ λογισμὸ καὶ παίρνοντας τὴ μιὰ κι ἀφήνοντας τὴν ἄλλη σκέψη κ' ἐκεῖνες ἀναμαλλιασμένες σκάλωναν ἀπάνω τ' ἀγκάθια σὰν κουρέλια ποὺ ὁ ἀέρας ἔπιαζε μαζί τους κορτιδευτά. Κ' ἔτσι δὲν ἔμεινε παρὰ μιὰ μονάχη ποὺ κυρίευε τὸ μυαλό του καὶ τοῦδινε φτερὰ στὰ πόδια.

Σ' ἕνα γύρισμα τοῦ δρόμου ἀπὸ μακριὰ τ' αὐτί του πῆρε τὸ κυτρὶ ἑνὸς μουλαριοῦ ποὺ σιγοπερπά-

καὶ μὲ γλυτώσει. Ἔτρεχ' ἐδῶ, πήγαιν' ἐκεῖ, χτυποῦσε πόρτες, φιλοῦσε ποδιές, παντοῦ ὑποσκέματα, παντοῦ ταξίματα, μὰ ὅλα γιὰ ξεφορτωμό. Οἱ ἐνάγοντες...παράξενο, πεισμένοι πέρα γιὰ πέρα πὼς ἐγὼ σκότωσα τὸν ἄθρωπό τους κανένα μέσο δὲν ἀφήκανε, καμιὰ θυσία δὲ λυπηθήκανε νὰ προετοιμάσουν τὴν καταδίκη μου.

Τέλος ἦρθε ἡ μέρα τῆς τελειωτικῆς ἀπόφασης· μὲ βγάλανε μπρὸς στὸ δικαστήριο. Θεέ μου, τί φοβερὲς ὧρες ἀγωνίας εἶταν ἐκεῖνες! Ἐσὺ ποὺ ξέρεις πὼς εἶσαι ἀθῶος, μιλεῖς, γανιαζεις, ἱδρώνεις, σπαράζεσαι νὰ τοὺς δώσεις νὰ καταλάβουν. Ἐκεῖνοι σκληροί, ἀμάλαχτοι, ἄπαθοι, ἀσυγκίνητοι στὸν κατημό σου, σὲ βλέπουνε μ' ἀπελπιστικὴ ἀδιαφορία, θαρρεῖς σὲ φοβερίζουνε μὲ τὸ βλέμμα.

Μοῦ δώσανε δὰ κ' ἕνα δικηγόρο γιὰ νὰ μὲ διαφεντέψει. Μὰ κι ἀφτὸς ὁ κατημενος εἶτανε, φαίνεται, βέβαιος γιὰ τὴν ἐνοχή μου, μάσησε καμπόσα λόγια καὶ κάθ.σε.

Κι ὅταν ἀποσύρθηκαν οἱ δικαστάδες γιὰ νὰ βγάλουν τὴν ἀπόφαση, ἄρχισα κ' ἐγὼ νὰ συλλογιοῦμαι μήπως ἀπ' ἀλήθεια σκότωσα τὸν ἄθρωπο καὶ δὲν τὸ θυμόμουνα. Ὕστερ' ἀπὸ μισὴ ὥρα ψυχικοῦ μου ἀγώνα, ποὺ δὲν παραστήνεται μὲ λόγια, βγῆκε ὁ πρόεδρος μαζὶ μὲ τοὺς δικαστάδες κι ὁ γραμματικός τους διάβασε τὴν ἀπόφαση.

Δὲ φελήσανε μήτε τῆς μαννας μου τὰ τρεχάματα καὶ τὰ παρακάλια, μήτε ἡ δική μου ἡ λαχτάρα, μήτε τῆς πεθερᾶς μου οἱ μαρτυρίες. Ἐκεῖνο τὸ παραξενο τὸ φιβγιό μου μὲ τὴ βάρκα, τὸ ἀδικιολόγητο, ὅπως κι ἂν τό 'παιρνες, ἐκεῖνο μὲ κατάστρεψε. Καταδικάστηκα δεκαπέντε χρόνια φυλακή, γιὰ φόνο μὲ προμελέτη. Κι ἀφτὰ ὅλα ἐμένα μοῦ φαινούντανε σὰν ψέματα, σὰν ὄνειρο. Ἀναστέναξα βαθιὰ βαθιὰ καὶ παραδόθηκα στὰ χέρια τῶ φυλάκων· ὁ δικηγόρος μου μὲ παρηγόρασε λέγοντας πὼς θὰ ἐνεργήσει στὴν Πόλη στὸ ἀκυρωτικὸ νὰ χαλάσει ἀφτὴν τὴν ἀπόφαση. Οἱ φύλακες μὲ πέρασαν ἀνάμεσ' ἀπ' τὸν κόσμο, ποὺ ἔμειν' ἐφκαριστημένος ἀπ' τὴν καταδίκη μου καὶ μὲ φέραν καὶ μὲ κλείσανε ζωντανὸ ἐδῶ μέσ' σ' ἀφτόνα τὸν τάφο.

Κ' ἡ μάννα μου, ἡ κατακαημένη μου ἡ μαινούλα, ποὺ πάντεχε ν' ἀθωωθῶ καὶ νὰ γυρίσουμε μαζὶ πίσω στὴν πατρίδα, ἅμα ἄκουσε τὴν καταδίκη μου ἀποσβολωθηκε, τῆς κατέβηκε κόλπος, τὴ μεταφέρανε στὸ νοσοκομεῖο καὶ σὲ λίγο πέθανε ἡ κακόμοιρη. Ὁ Θεὸς μακαρίσει τὴν ψυχούλα της.

Σὰν ἔμαθα τὸ θάνατό της, ἔκλαψα, ἔκλαψα τὴν κακομοιριά μου, ὅλα ἀνωφέλεφτα, εἶν' ἡ ζωὴ ἐδῶ ὄνειρο καὶ ψέφτης εἶν' ὁ κόσμος. Ἀφοῦ πέθανε ἡ μάννα μου, ποιός θὰ φρόντιζε πιὰ γιὰ τὴν ἀκύρωση τῆς καταδίκης μου, ποιός θὰ συλλογιούντανε πιὰ γιὰ μένα;

Ἀφέθηκα στὴν τύχη μου· ὁ κόσμος μ' ἀλησμόνησε πιὰ γιὰ πάντα.

Μὰ ἡ ἀγάπη μου; τί ἀπόγινε ἡ ἀγάπη μου;

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

[Ἡ στήλη αὐτή, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη καὶ ποὺ θὰ γίνει πολύτιμη γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἀγώνα μας, θὰ πετύχει μόνο ἂν τὸ θελήσουν κι ἂ μᾶς βοηθήσουν οἱ φίλοι τοῦ «Νουμᾶ» ποὺ ζοῦνε στὶς ἐπαρχίες καὶ στὸ ἐξωτερικό. Ὅ,τι λοιπὸν τυπώνεται γιὰ τὸν ἀγώνα μας στὶς ἐφημερίδες τοῦ τόπου τους, πρέπει οἱ φίλοι μας νὰ μᾶς τὸ στέλνουνε, γιατὶ ἔτσι μοναχὰ θὰ μποροῦμε νὰ δίνουμε στὴ στήλη αὐτὴ ζουγραφιὰ πιστὴ τοῦ δρόμου ποὺ παίρνει τὸ Ζήτημά μας.]

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ.—Ἡ Πάτρα, μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ προδεμένες πολιτεῖες τῆς Ἑλλάδας, ἐνῶ σ' ὅλα τἄλλα πάει μπροστά, τρέχει,—φιλολογικὴ περικυκλωσιά, πνεματικὴ ζωή, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ἀδίσταχα, δὲν ἔχει. Φανταστεῖτε, ἀφοῦ βρίσκεται ἐκεῖ ἐπιστήμονας γιατρός, καὶ μάλιστα καὶ φιλόμουσος, ποὺ νὰ χαραχτηρίζει τὸν Παλαμᾶ γιὰ «τὸν μεγαλύτερον ἀγύρτην (!!!) τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας». Ὑπάρχουνε στὴν Πάτρα μερικοὶ φωτισμένοι νέοι (γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε τὴ Μυριέλλα καὶ τὴ Μοιρίτα, τὶς δυὸ Πατρινὲς Μοῦσες ποὺ μιὰ μέρα θὰ πάρουνε θέση διαλεχτὴ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα), μὰ ἡ δουλιά τους εἶναι ἀρνητικιά, ὅσο γίνεται σὲ περιορισμένο κύκλο καὶ δὲν ἁπλώνεται καὶ δὲ μεταμορφώνεται σὲ κήρυγμα.

Ἕνας Πατρινὸς ἐπιστήμονας, παιδὶ μὲ νοῦ καὶ μ' αἴσθημα, ὁ κ. Δ. Α. Λόντος, τόνιωσε αὐτὸ καὶ νά, γιατὶ ἀγωνίζεται στὸ «Σέλας», γράφοντας ἄρθρα καὶ χρονογραφήματα μὲ τὸ ψευτόνομα «Μίλτων», νὰ ξεναρκώσει τοὺς πατριῶτες του καὶ νὰ τοὺς φέρει σὲ θεογνωσία. Γιὰ κάπιο χρονογράφημά του, φαίνεται, θὰ βρίστηκε στὴν ἐφημερίδα «Πάτραι» ἀπὸ «κάπιον ἀνόητο Μπόσακκα», καθὼς τονὲ λέει, κι ἀπαντώντας του («Σέλας» ἀριθ. 412, σελ. 1, στήλη 5) ἀναγκάζεται νὰ κάμει τὴν ἀκόλουθη παληκαρίσια δήλωση:

«Ὡς τόσο, ἀφοῦ μαζύ μου, βρίζεται καὶ ἡ ἰδέα τῆς Γλωσσικῆς ἀνακαινίσεως τοῦ Μακαρίου μας τόπου· κι' ἀφοῦ ἔτσι δίνεται ἀφορμή, ἔστω κι' ἀπὸ ἕναν ἀνόητο, νὰ συζητηθῇ πλατειὰ τὸ ζήτημα τῆς Δημοτικῆς Γλώσσας, εἴτε σχετικὰ μὲ τὴν ἐκπαιδευτική ἀναμόρφωση, εἴτε καὶ γενικώτερα· κι' ἐπειδή, γιὰ μερικοὺς ἀπὸ μᾶς τοὺς νέους, ποῦ ποιᾶμε τὸν τόπο, ἡ Γλωσσικὴ Ἐπανάσταση σὲ κύκλον εὐρὺ ἀποτελεῖ ἄρθρο πίστεως, τόσο θεμελιῶδες, ὥστε μπροστά μας νὰ περνᾷ ἀλογάριαστη ἡ πιθανὴ κοινὴ ἄρνηση καὶ δυσφορία ποὺ τὴ γεννᾷ ἡ μακραίωνη πρόληψη γιὰ τὶς ἰδέες αὐτές· δηλώνω πῶς εἶμαι πρόθυμος γιὰ τέτοια συζήτηση, φτάνει στοιχεῖα της νὰ τεθοῦν ἡ εὐπρέπεια κι' ὁ πνευματικὸς αὐτοσεβασμός, κοινὸς δὲ σκοπὸς ἡ ἐξεύρεση τῆς ἀλήθειας, ποῦ καὶ μόνης αὐτῆς τὸ φῶς, ἡ λάμψη καὶ ἡ πραγμάτωση, μποροῦν νὰ σημάνουν μιὰ χαραυγὴ ἀναστάσιμη γιὰ τὸ φρικτὸ αὐτὸ Τέλμα, ποῦ λέγεται Ἑλληνικὴ Γῆ.

ΔΗΜ. Α. ΛΟΝΤΟΣ»

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΟΙ ΑΝΕΥΤΥΝΕΣ

Φίλε «Νουμᾶ»,

Οἱ «Ἀθῆναι» τῆς Δευτέρας βρήκανε τὴν εὐκαιρία νὰ κορεϊδέψουν καὶ νὰ βρίσουν τὴ Δημοτική γιατί, λένε, ὁ κ. Χαραλάμπης Ἀντρεάδης, ποὺ δὲν εἶναι γιατρὸς μὰ Χριστιανὸς ὀρθόδοξος ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα, βρῆκε τὸ μέσο, γυρίζοντας στὴ Ρωσσία καὶ πουλώντας βιβλία, νὰ γλυτώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς «ἑλώδεις πυρετούς». Θυμούμαστε πὼς καὶ πρὸ χρόνια πάλι οἱ «Ἀθῆναι» μὲ τὴ Δημοτικὴ τὰ βάλανε, γιατὶ ὁ κ. Ἀντρεάδης, προφητεύοντας τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ ἑρμηνεύοντας τὴν «Ἀποκάλυψη», ἀνακάλυψε πὼς μέσα σὲ τρία χρόνια θὰ πάρουμε τὰ Ἱεροσόλυμα, γιατὶ ἔτσι τὸ θελει ἡ Γραφὴ κι ὁ ἑρμηνευτής της.

Τί φταίει ἡ δόλια ἡ Δημοτικὴ γιὰ τὰ τέτια καμώματα τοῦ ἑνὸς καὶ τἄλλουνοῦ κ. Ἀντρεάδη; Ἀνεύτυνη εἶναι καὶ λόγου της, ὅπως ἀνεύτυνη εἶναι καὶ ἡ Καθαρεύουσα, καὶ κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲ συλλογίστηκε νὰ τὴν κατηγορήσει γιατὶ λ. χ. ὁ κ.

τανε πίσω ἀπὸ τὰ πυκνὰ χαμόδεντρα. Σὲ λίγο φάνηκε· ἕνας καβαλλάρης ποὺ σιγόλεγε τὸ τραγούδι τῆς ξενιτιᾶς. Ἅμα εἶδε τὸ Γληγόρη, σώπασε: εἶταν χωρικνός του.

— Ὥρα καλή, μπάρμπα Γιάννη!

— Ὥρα καλή, μαστρο-Γληγόρη!

— Γιὰ ποῦ;

— Ἔτσι γιὰ τὸ παζάρι πάω μὴ βρῶ κανένα ἀγώγι. Προσκυνήματα ἀπὸ τὸ σπίτι σου. Σόχω κ' ἕνα γράμμα. Θεὸς σχωρέση τὴ μακαρίτισσα! σώθηκαν τὰ κρίματά της. Ἔ! αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος. Ὅλοι ἐκεῖ θὰ πᾶμε. Ζωὴ σὲ λόγου σου τώρα, νιὸς εἶσαι ἀκόμα. Ἐκείνην τὴ λυπήθηκε ἡ Παναγία καὶ τῆς πῆρε τὴν ψυχή. Ὥρα καλή!

Καὶ χτύπησε τὸ μουλάρι.

Ὁ Γληγόρης σταθηκε λιγάκι, διάβασε τὰ μαντάτα καὶ στὸ γράμμα καὶ μιὰ λύπη γιόμισε τὴν ψυχή του. Ἄνοιξε τὸ βῆμα χωρὶς νὰ καταλάβη καὶ σὰ νὰ λησμόνησε ποῦ πάει καὶ γιατὶ πάει. Τὴ λύπη τὴν ἔδιωξε σὲ λίγο ἕνα αἴσθημα ἀλαφρωσύνης ποὺ σκορπίστηκε σ' ὅλο του τὸ κορμὶ ὡς στὴν ψυχή του. Ἔνοιωσε κάποια λευτεριὰ νὰ φτερουγάη μέσα του καὶ ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς πλημμύρισε μὲ φῶς τὸ εἶναι του.

Βράδιασε στὸ χωριό. Πῆγε ἴσα στὸ σπίτι τοῦ παπᾶ. Μπῆκε, ἀνέβηκε τὴ σκάλα μὲ κάποια συγκίνηση καὶ δρασκέλισε τὴν κρεββάτα τρέμοντας. Ὁ παπᾶς τὸν ἔβαλε στὸ δωμάτιό του ὅπως καὶ πρίν. Τοῦ ἔβαλε νερό, τοῦ ἄνοιξε τὰ παράθυρα καὶ τὸν ἐρώτησε τί κάνει, ὅπως καὶ πρὶν καὶ τὸν καληνύχτισε μὲ τὶς εὐλογίες του, ὅπως πάντα. Ἀλλ' αὐτὲς περίμενε πάντα κάποια ρωνή, κάποιο σούσουρο νὰ τοῦ ξυπνήση τὴν παλιὰ ζωή. Κλείστηκε στὴν κάμαρά του καὶ περίμενε. Δὲν τολμοῦσε οὔτε ν' ἀνασάνη μὲ τὴν περίεργη ἀκινησία τοῦ σπιτιοῦ. Γύρω του μιὰ θαλασσα ἠρεμίας ὅλο ἀνέβαινε καὶ σιγὰ-σιγὰ γλιστροῦσε μέσα στὴν ψυχή του ποὺ τὸν πίεζε δυνατά.

Τὴ νύχτα βγῆκε στὴν κρεββάτα. Στὴ γωνιὰ τίποτε, ἀλλὰ στὰ μάτια του νόμιζε πὼς κάτι μαύριζε. Πῆγε κοντὰ καὶ εἶδε τὴ θλιβερὴ ἀλήθεια. Ὡστόσο εἶπε πὼς ἔκανε κρύο καὶ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ κοιμᾶται τώρα ἡ κακόμοιρη ἔξω. Τίποτε ἄλλο ὅμως δὲν εἶχε ἀλλάξει. Ἡ σκούπα στεκότανε στὴν ἄκρη ὀρθὴ καὶ τὸ κοφινάκι πλάϊ της χαλασμένο. Στὸν τοῖχο φαίνονταν ἀκόμα φωτισμένα ἀπὸ τὸ μισοφέγγαρο ἀμυδρὰ τὰ σχεδιάσματα μὲ τὸ κάρβουνο. Κ' ἡ τζιτζιφιὰ ἔρριχνε τὸν ἄπλερον ἤσκιο τῆς ἀπὸ τὴ μέση τοῦ κήπου. Ἔκαμε λίγα βήματα κι ὁ ἤσκιος του ξαπλώθηκε χάμω στὰ σανίδια μακρὴς καὶ σαλευούμενος. Μὰ ἡσυχία βασίλευε σ' ὅλο τὸ σπίτι θανατερή. Οὔτε οἱ φωνὲς οὔτε οἱ κατάρες εἶχαν ἀκουστῆ αὐτὴ τὴ βραδιά. Κάθε ζωὴ εἶχε σβήσει, λές, μαζὶ μ' αὐτές. Κ' ἕνα προαίσθημα κακὸ ἐβάρυνε στὸ στῆθος του καὶ κακὼς δὲν ἦρθε τίποτε νὰ τοῦ διώξη τὴν προσδοκία, στυλώθηκε μέσα του τὸ κρίμα τῆς κόρης. Ἔφυγε καὶ πλάγιασε. Ἔκλεισε τὰ μάτια μὲ τὴ βία γιὰ ν' ἀποκοιμηθῆ τὸ γληγορώτερο.

Τὸ πρωὶ σηκώθηκε καὶ περίμενε. Τοῦ φάνηκε πὼς δὲ θὰ ξανάφευγε ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Θὰ περίμενε ἐκεῖ ἕως τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ δὲν ἄργησε νάλλάξη γνώμη. Ὁ παπᾶς μὲ μιὰ ψεύτικη λύπη τοῦ μολόγησε πὼς ἡ κακόμοιρη ἡ Ρίνα βρέθηκε ἕνα πρωὶ στὸ πηγάδι τοῦ κήπου πνιγμένη.

Δὲν ἔβγαλε μιλιά. Σηκώθηκε τὴν ἴδια μέρα, ἔκοψε τὸ σακκούλι στὸν ὦμο μὲ τὶς παλιὲς εἰκόνες καὶ τὰ παλιὰ πινέλα καὶ τὰ παλιὰ χρώματα καὶ τράβηξε στὸν κόσμο πάλε. Στὸ δρόμο συλλογίστηκε τὸ νερὸ τοῦ μάστορα ποὺ τρέχει στὴν κρυόβρυση...

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

Δέρβος τὴν καθαρεύουσα μεταχειρίστηκε γιὰ νὰ διακηρύξει πῶς ἀνακάλυψε τὸ μέσο νὰ γιατρεύει μὲ τὸ σάλιο του τοὺς κάλους.

Μὲ φιλία
ΠΑΡΑΞΕΝΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— *Μὲ χαρὰ ἀκούσαμε πῶς ἡ ποιήτρα Λιλίκα Μπέτσικα κι ὁ κ. Ἀλέκος Βολίδης, φοιτητὴς τῆς Φιλολογίας, στεφανωθήκανε τὸ περασμένο Σαβάτο. Νὰ μᾶς ζήσουν.*

— Κάπιος δικός μας, ποὺ ὑπογράφεται «Ἀντράποδο» (γιατί ;), μᾶς στέλνει τὸ ἀκόλουθο ἐπίγραμμα, ἀφιερωμένο, λέει, στὸν κ. Δ. Ἀναστασόπουλο τὸν Ἀγοραῖο :

Τρία πουλάκια κάθουνται σ' ἕνα σοφὸ κεφάλι,
τὄνα τραβάει τὰ σύγνεφα καὶ τὴν ἀνεμοζάλη,
τ' ἄλλο στριγγὰ φωνάζοντας τὰ νεῦρα μας ξεσκίζει,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο τὸν κόσμο φοβερίζει.
Μὰ σὰν τὰ τρία ἀφίνουνε μιὰ κουτσουλιὰ ἐμπνεσμένη,
ἄρθρο τ' Ἀνοητόπουλου μέσα στὸ «Χρόνο» μπαίνει.

— Ὁ ἀγαπητός μας φίλος καὶ συνεργάτης Γιώργης Ἐλευθερουλάκης διορίστηκε εἰρηνοδίκης στὴν Ἀμοργὸ κι ἀρραβωνιάστηκε κιόλας μὲ μιὰ διαλεχτὴ Σπαρτιατοπούλα. Μὲ τὴ διπλὴ χαρά του χαιρόμαστε καὶ μεῖς, μὰ πρέπει νὰ χαρεῖ καὶ ἡ Δικαιοσύνη ποὺ στὸ πρόσωπο τοῦ Ἐλευθερουλάκη ἀποχτάει ἕνα λειτουργὸ μὲ μόρφωση πλατιὰ καὶ μὲ χαραχτήρα διαμαντένιο.

— Ἐπιτυχία πρώτης ἀράδας ἡ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλῆ στὸ Βαριετὲ ἀπὸ τὸ θίασο τῆς κ. Κυβέλης. Ὅλοι καλά, πολὺ καλά, μὰ καλύτερα ἀπ' ὅλους, ὑπερτέλειος, ὁ Νίκος Παπαγεωργίου, Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ, ποὺ ἀπάγγειλε ἀριστοτεχνικὰ τὰ χορικά, μεταφρασμένα ἔξοχα ἀπὸ τὸν κ. Κ. Μάνο.

— Στὸν «Παρνασσό», τὴν περασμένη Παρασκευή, οἱ Ἑφτανησιῶτες γιορτάσανε τὴν ἐπέτειο τῆς Ἕνωσης τῆς Ἑφτάνησος μὲ τὴν Ἑλλάδα. Στὴν πανηγυρικὴ αὐτὴ γιορτὴ μίλησε ὄμορφα κ' ἐμπνεσμένα ὁ φίλος δικηγόρος κ. Παντελῆς Λιβαδᾶς.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Ζωγρ. στ' Ἀνάπλι. Λάβαμε καὶ τὸ δεύτερο. Γιατί βιάζεσαι ;—κ. Γ. Λαμπελέτ. Θὰ δημοσιευτεῖ στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς.—κ. Θ. Κεαγ. στὴν Ἀττάλεια. Ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ μᾶς ζητᾶς, δὲν ἔχουμε. Σωθήκανε. Καταλληλότερη γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς εἶναι τὰ βιβλία τοῦ κ. Ψυχάρη.—κ. Σουλ. στὴν Τραπεζούντα. Στείλαμε τὰ φύλλα στὸν κ. Μακρ. Λάβαμε καὶ 10 φρ. Ἡ συντρομὴ ὅμως εἶναι 12 1)2 φρ. Ὥστε σὰ μᾶς στείλετε τὴ φετεινὴ συντρομή σας, μᾶ στέλνετε καὶ τὰ 2 1)2 φρ. τοῦ κ. Μακρ.—κ. Β. Ἀντ. στὴ Γιουμουλτζίνα. Λάβαμε τὰ 20 φρ. Ἐπειδὴ παράπεσε ἡ σημείωσή σου, σὲ παρακαλοῦμε ξαναγράψε μας τί βιβλία θέλεις, νὰ σοῦ τὰ στείλουμε.—κ. Ρ. Λεβ. στὴν Ὀδησσό. Ξαναστέλνουμε τοὺς ἀριθμούς. Ἅμα τοὺς λάβετε, μᾶς γράφετε, παρακαλοῦμε. Εὐχαριστοῦμε καὶ γιὰ τὸ ποίημα.—κ. Γρ. Πιπ. στὴν Ἀττάλεια. Καρτεροῦμε νὰ μᾶς γράψεις γιὰ τὸ Ἀδερφάτο σας. Ὁ φίλος Ἀργ. μᾶς γράφει ταχτικά.—κ. Μ. Ἄγ. στὴν Κάλυμνο. Ὄχι καὶ τόσο καλό. Ἂν ἔχεις ἄλλα, καλύτερα, στεῖλε μας.—κ. Λεκ. στ' Ἀνάπλι. Σκάρωσέ μας καμιὰ ἐντυπωσούλα μὲ τὰ «τοίχισον, ἔλυμα» καὶ τὰ τέτια. Θὰ τυπώσουμε τοὺς «Σκύλλους».—κ. Ἀργ. Κόρ. στὴν Ἀρτάκη. Τόμοι περασμένοι τοῦ «Νουμᾶ» (ἐξὸν ἀπὸ τὸν Α' καὶ Β' ποὺ δὲ βρίσκεται ἀντίτυπο) πουλιοῦνται 15 δρ. ὁ ἕνας καὶ στέλνουνται συστημένοι, δίχως παραπανιστὰ ἔξοδα. Πολὺ ὄμορφα καὶ τὰ τραγουδάκια.

ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ
ΤΟΥ ΒΕΡΓΙΛΙΟΥ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΟΝ
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ
καὶ τυπωμένα στὴν Τυβίγγη

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ ΕΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ ΔΡΑΧ. ΜΙΑ

Καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνῶστες τοῦ Νουμᾶ, στὰ γραφεῖα μας, **Δεφτὰ—50—Δεφτὰ**

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Κατὰ τὴν 30 Ἀπρλίου 1910

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

			30 Ἀπριλίου 1910	31 Μαρτίου 1910
Ταμεῖον	Εἰς μεταλλικὸν	Δρ.	4,672,441.27	4.807,625 06
	Εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	»	447,290.—	338,420.—
	Εἰς κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	570,082.—	584,327.—
Ἐξωτερικοὶ λ)σμοί.	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν	»	39,4'8,788.20	38,473,759.23
	Προϊὸν ἐκδοθέντ. Ἐθν. Δαν. εἰς χρ. Ἑλλ. Σιδ. 4% τοῦ 1902	»		
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀναγ. κυκλοφ. Τραπ. Γραμμ.		»	66.834.40	66,834.40
» πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διδράχμων καὶ μονοδράχμων.		»	61,778,575.42	61,778,575.42
Ὁμολογίαι ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσὸν . . . Δρ. 28,067,615.25		9,000,000.—	9,000,000.—
	Εἰς Τραπ. Γραμμάτια . » 38,843,895.65	»	61,911,510.90	59,739,645.25
Γεωργικὸν Θεσσαλικὸν Δάνειον		»		2,880,000.—
Ἔντοκα γραμμάτια Ἑλλην. Δημοσίου εἰς τραπεζ. γρ/τια.		»	5,160,800.82	5,160,800.82
Προεξοφλήσεις		»	19,690,518.82	19,966,216.47
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		»	3,540,100.91	3,562,755.20
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρηματογράφων.		»	19,331,970.23	20,466,534.05
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων		»	4,298,300.50	4,747.949.20
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		»	68,988,075.06	68,788,050.23
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα.		»	47,854,841.70	47,938,007.66
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας		»	13,249,578.31	13,090,219.31
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτημ.		»	5,345.097.31	5,296,712.85
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας		»	7,456,658.90	7,558,218.—
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης		»	1,250,000.—	1.250,000.—
Ὁμολογίαι λαχ. δαν. Ἐθν. Τρ. τῆς Ἑλλάδος 2 1/2 % εἰς τρ. γρ.		»	393,872.95	450,042.50
Τοκομερίδια ἐν γένει		»		
Καταστήματα Τραπέζης καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων		»	9,220,083.82	9,219,906.52
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		»	3,501,877.89	3,505,126.19
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς Τραπεζ. Γραμματίων).		»	1,392,532.16	1,310,678.01
Διάφοροι λογαριασμοὶ		»		2,361,326.04
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ		»	886.127.58	1,530,334.08
Λ/σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη Τραπεζ. Γραμματίων		»	1,003,520.—	1,003,520.—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας		»	480,000.—	480.000.—
Διάφορα		»	1,094,750.—	898,038.98
		Δραχ.	392,013,249.16	396,253,622.47

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν κεφάλαιον.		Δρ.	20,000,000.—	20,000,000.—
Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τακτικὸν καὶ ἔκτακτον		»	13,500,000,—	13,500,000.—
Τραπεζικὰ Γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:		»		
α') διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως.	Δρ. 61,778,575.42			
β') » » τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.	» 50,990,133.68	»	112,768,709.10	119,295,281.22
Τραπεζικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		»	9,000,000.—	9,000,000.—
Καταθέσεις ἐν ὄψει εἰς μεταλλικὸν		»	3,206,277.32	4,423,848.49
Καταθέσεις ἐν ὄψει εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια		»	21,504,338.55	24,990,021.41
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		»	907,403.65	1,171,397.50
Μερίσματα πληρωτέα		»	226,350.—	273,250.—
Διεθν. Οἰκονομ. Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθ. ἐκ δημ. ὑπεγγ. προσόδων.	Εἰς χρυσὸν Δρ. 362,912.76 Εἰς τρ.γρ. » 6,860,818.80	»	7,223,731.56	4,520,442.76
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσόν		»	746,125.—	95.444.75
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τρ. γρ/μ.		»	264,071.75	323,845.70
Καταθέσεις δημοσίου εἰς χρυσὸν		»	215,431.16	215,431.16
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κατὰ τὸν Νόμον ,ΒΨΕ'		»	3,052.19	3,052.19
Ἔντοκοι καταθέσεις Δημ. εἰς χρυσ. διὰ τὴν κατασκ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ.		»	66,834.40	66,834.40
» » » » τρ. γραμμ. » » »		»	110,351,86	110,351.86
Καταθέσεις ὑπὸ προθεσμίαν καὶ διαρκεῖς		»	117,580,987.61	116,422,809.81
Λαχειοφόρο Δάνειον Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	39,856,410.—	39,856,410.—
» » » » 2 1/2 εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	20,242,900.—	20,242,900.—
Ὑπηρεσία Λαχεοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	1,535,458.—	1,656,420.—
» » » 2 1/2 % εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	403,952.50	454,297.50
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.		»	15,002,271.44	14,801,944.05
Διάφοροι Λογαριασμοὶ		»	2,437,610.59	
Διάφορα		»	5,210,982.67	4,829,639.67
		Δραχ.	392,013,249.16	396,253,622.47

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Μαΐου 1910.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΒΓΗΚΑΝΕ

ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

ΡΟΔΑ ΚΑΙ ΜΗΛΑ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΜΕΡΟΣ ΔΕΦΤΕΡΟ

καὶ πουλιοῦνται στὸ Βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» δρ. 4.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

Σὰ λάμπει ὁ ἥλιος—Μιὰ κριτική—Ἕνωση θὰ πῇ δύναμη—Τρομοκρατία—Μάθηση καὶ λεφτεριά—Ὁ «Συγγραφεύς»—Ἐπίλογος—Ἑκατὸν πενήντα—Διαγωνισμὸς γιὰ τὴ γλώσσα 1904—Ἡ γραμματική τοῦ Ροντάκη—Λεφτεριὰ καὶ μάθηση—Τὸ ῥητὸ τοῦ Νεεμία—Ἕνα γράμμα—Οἱ παράδες—Διαβάζοντας τὰ Πάτρια· Σκεψοῦλες—Ἡ κλωστίτσα—Ἕνα νόστιμο ἐπιχείρημα—Ξενισμὸς—Ταχυδρόμος, ταχυδρομεῖο, πόστα—Ἕνας ἕνας—Τί λέγεται γλώσσα—Ἀνοιχτὸ γράμμα—Τὰ βιβλία μας καὶ τὰ περιοδικά μας—Ὁ Ἄντρας καὶ ἡ γυναίκα—Ὁ κ. H. Krüger—Τὸ φεγγάρι—Ἡ χημία τοῦ λαοῦ—Μαρία Ἑλένη—Καλοσύνη καὶ Διάβασμα—Λίγα λόγια—Ὁ Μεσαζέρης—Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά—Πρωτοχρονιάτικο—Ἀγάπη—Πέρα πέρα—Ὁ Νουμᾶς—Γράμμα στὴ Μυριέλλα.